

TULEVAISUUDEN VALTIO

MUUTAMIA VÄITELMIÄ SOSIALISMISTA, SEN OLEMUK-
SESTA, MAHDOLLISUUDESTA SITÄ KÄYTÄNNÖSSÄ
TOTEUTTAA JA SEN TARKOITUKSEN MUKAISUUDESTA

KIRJOITTANUT

J. STERN

VIIDENNESTÄ SAKSANKIELISESTÄ PAINOKSESTA

SUOMENSI

KAARLO VAAHTERA

HELSINGISSÄ
SANOMALEHTIOSAKEYHTIÖ OIKEUS

HELSINKI 1906 — KIRJAPAINOYHTIÖ VALO

Alkulause.

Niikuin tiedämme, ei sosialidemokratia tahdo ryhtyä kuvailemaan tulevaisuuden valtiota, jo siitä syystä, että olot ja erittäinkin tekniikka ovat alituisen kumouksen ja kehityksen alaisia.

Sitävastoin on se tieteesen perustuvalla kumoamattomalla varmuudella osoittanut, että kehitys taloudellisella alalla tapahtuu sosialismiin päin, jonka vähittäinen toteuttaminen on sen pyrintöjen päämääränd.

Mitä laajimmissa piireissä vallitsevat kuitenkin aivan vaillinaiset, jopa väärätkin käsitykset sosialismista. Sitä paitsi tehdään sitä vastaan joukko väitteitä, joissa se leimataan, ell'ei aivan mahdottomaksi käytännössä toteuttaa, ainakin epäkäytännölliseksi, mielitäänpä siitä löytää paljoo suurempia puutteita kuin vallassaolevasta yhteiskuntajärjestelmästä.

Näiden tällaisten väärinkäsitysten poistamiselle ja vastaväitteiden kumoamiselle onkin sen vuoksi annettava varsin tärkeä sija oppimme ohjelmaa ajaessamme.

Tämän kirjasen tarkoituksena ei ole esittää minikäänlaista tulevaisuuden kuvaelmaa, vaan tahtoo se lyhyessä kansantajuudessa muodossa selvittää sosialismin olemusta ja osottaa miten huonosti perusteltuja ovat ne tuon tuostakin uusiutuvat vastaväitteet, joissa

oppiamme sanotaan osaksi mahdottomaksi toteuttaa, osaksi epäkäytännölliseksi ja epätarkoituksenmukaiseksi.

Sellaisten väärinkäsitysten ja vastaväitteiden alaisiksi ovat kaikki uudet aatteet usein ensi alussa joutuneet, niin tietopuoliset kuin käytöllisetkin aatteet, jopa teknilliset uudistuksetkin, mainitsemme vaan esimerkiksi, miten erään suuren saksalaisen valtion maakuntaviranomaiset aikoinaan asettuivat jyrkästi vastustamaan rautateiden rakentamista maahansa, mainiten syyksi niiden suurta vaarallisuutta asukkaiden turvallisuudelle ja miten nämät samaiset viranomaiset olivat varmasti vakuutettuja siitä, että yksin moisten kulku-neuvojen näkeminenkin jo olisi kylliksi saattamaan asukkaiden päät pyörälle!

Väärinkäsityksiin antaa aihetta varsinkin henkisen kykenemättömyys käsittää uutta tilaa täysin erillään olevista oloista. Käsityksen ollessa hämärä ja epäselvä sattuu helposti, että selvitetään nykyisiä oloja tuleviin, ajateltuihin, siirretään jälkimäisten yhteyteen seikkoja, jotka ainoastaan edellisille ovat ominaisia, menetellään aivan kuin poikanen, joka italialaisten lähdettyä kyseli: »kuka ensi kesänä luo lumen teiltämme?» Kuvaavaa tuontapaisille harhaluuloille ja käsitteiden sekoituksille on mainitaksemme tunnetun esimerkin, Saddukealaisten kysymys evankeliumissa (Matteuksen evank. 22 l.), kenenkä veljeksensä vaimoksi oli ylösnousemuksessa joutuva vaimo, jonka seitsemän veljestä peräkkäin oli vaimokseen ottanut, johonka kysymykseen kuului vastaus: ylösnousemuksessapa ei toki naida eikä huolla.

Vielä vankempana esteenä sosialismin oikealle ymmärtämykselle on erityisten sääty- ja luokkaryhmien omiin yksityisietuihinsa ja harrastuksiinsa takertuminen,

tarkoitamme niitä kansalaisryhmiä, jotka kapitalistisessa luokkavaltiossa ovat saaneet itselleen hankituksi mukavan virka- tai rahavalta-aseman. Pelko tämän aseman menettämisestä pakottaa heitä kynsin hampain puolustamaan olevia oloja. Mitään uutta valoa he eivät tahdo aivoihinsa laskea näitä asioita selvittämään ja valaisemaan. »Mikä sotii sydäntä vastaan, ei sitä pääkään tahdo sisään laskea», sanoo muuan saksalainen ajattelija.

Ei olekkaan tämän kirjasen tarkoituksena kääntyä viimemainitun luokan puoleen, se olisikin aivan turha vaiva; olemme kääntyneet sellaisten puoleen, josta ennakkoluuloista vapaina haluavat ottaa tämän ylen tärkeän kysymyksen perin pohjin harkittavaksi ja siitä selvyyteen pyrkivät. Ennen kaikkea olemme kääntyneet köyhälistön puoleen, mikäli se ei vielä ole sosialistisessa vakaumuksessaan varmistunut.

Sosialismin tunteminen on sosialismin tunnustamista.

Stuttgartissa, lokakuulla 1905.

Tekijä.

„Miksi vielä kauvemmin voimiamme hajoittaisimme, kun me yhdistyneinä kukin paraiten vaurastuisimme“.

Schiller, Braut von Messina.

ENSIMÄINEN VÄITELMÄ.

Sosialismin olemus.

Sosialismi merkitsee: kaikkien tavarain tuotanto tapahtuu yhteiskunnan *kautta* yhteiskunnan *hyväksi*; lyhyesti: yhteiskunnallista tuotantoa. *)

Otamme esimerkin, joka tämän asian kohta on valaiseva. Otaksukaamme, että äsken keksitylle saarelle muodostuu 10,000 hengen suuruinen siirtola. Saaren asukkaat tekevät keskinäisen sopimuksen siitä, että jalkineitten valmistamista varten on perustettava yksi ainoa jalkinetehdas, yhteisön varoilla nimittäin. Tämä jalkinetehdas on oleva yhteisön omaisuutena ja on sitä hoidettava ja käynnissä pidettävä yhteisön tarpeitten tyydyttämistä varten. Yhteisön valitsema ja sille vastuunalainen johtokunta hankkii tarpeellisen määrän teknikkoja, jotka tehtaan perustavat, hankkivat raaka-aineet, toimittavat tehtaaseen työntekijöitä ja työnvalvoja ja pitävät huolen tehtaan hoidosta ja johdosta. Eri paikkoihin saarta sijoitetaan jalkinevarastoja, jotka ovat sopi-

*) Nimitys *sosialismi* johtuu latinaisesta sanasta *societas*, joka merkitsee toveruutta, yhteyttä, yhteiskuntaa.

vassa liikeyhteydessä tehtaan kanssa, joten jokainen mukavasti voi saada jalkinetarpeensa tyydytetyksi. Näissä varastoissa on myöskin aina saapuvilla asiantuntevia henkilöitä, jotka varastosta valitsevat kunkin jalalle ja maulle täysin sopivat jalkineet. Varastoissa on aina saatavissa täydellinen varasto kaikensuuruisia ja kunkin yksilön ominaista makuaistia tyydyttäviä jalkineita, aivan kuin nykyajan suurissa jalkinekaupoissa. Tuotannon suuruuden järjestää tehdas likimäärin asukasluvun mukaan, josta tarvittavat tiedot antaa tilastollinen keskustoimisto. Varastoissa siis pidetään saatavissa ainakin niin paljon jalkineita kuin mahdollinen tarve voi vaatia.

Niinkuin ylempänä mainitsimme, käytetään tehtaan perustamiseen ja käynnissä pitoon yhteisiä varoja. Tästä johtuu, että tehtaan valmistamat tuotteetkin ovat yhteistä omaisuutta, joten siis jokainen on oikeutettu ilmaiseksi varastoista saamaan tarvitsemansa määrän jalkineita.

Entäpä jos ketä haluttaisi ottaa itselleen jalkineita enemmän kuin mitä hän itse tarvitsee voidakseen niitä sitte salaa kaupitella? Lapsellinen kysymys: kukapa niitä häneltä ostaisi, kun jokainen yhtä hyvin kuin hän ilmaiseksi saa jalkineita yhteisistä varastoista.

Ajatelkaamme nyt, eitä tällainen järjestelmä ei rajoitu yksinomaan jalkineitten valmistukseen, vaan otetaan käytäntöön kaikilla tuotannon aloilla, niin maanviljelyksessä kuin teollisuudessakin, niin olemme juuri saaneet kuvauksen sosialismista eli sosialistisesta tuotantotavasta.

*

Nykyinen tuotantotapa sitävastoin on laadultaan *yksilöllistä* (individualistista) s. o. jokainen yksilö työskentelee omaa yksityistä etuaan silmälläpitäen, välittämättä muiden ja yhteisön eduista.

Puhuimme *yksityisetujen*, yksityistarkoituksien, emmekä *yksityistarpeitten* eteen työskentelemisestä. Sillä nykyinen tuotantotapa on täydellinen vastakohta entisten aikojen tuotannolle. Sen huomattavimpia piirteitä on se, että se perustuu laajalle ulottuvaan *työnjakoon*. Ovat

jo olleet ja menneet ne ajat, jolloin kaikenlaisia elintarpeita ja muita tarveesineitä kukin valmisti yksinomaan omiksi tarpeikseen (niinkuin luonnontalouden aikoina) tai valmistutti niitä orjilla tai pakkotyöläisillä. Nyt tapahtuu tuotanto varsinkin teollisuuden alalla siten, että kukin valmistaa vaan yhden ainoan kappaleen taikkapa vaan sen osaa, mutta tätä kappaletta tai sen osaa valmistaa hän suuret määrät. Näin valmistetut tavarat myödään ja osan saamistaan rahoista käyttää hän ostaakseen tarvitsemiaan tavaroita, joita samoin muut paljottain valmistavat ja laskevat liikkeeseen kauppamarkkinoille, puoteihin tai kasarmeihin. Tuotanto on rahan välityksellä tapahtuvaan vaihtoon perustuvaa *tavarantuotantoa*.

Palkkityöläinenkään ei saa palkaksi työstään valmistamaansa tavaraa tai jotakin sen osaa, vaan saa hän palkkansa rahassa, jolla sitten vaihtaa s. o. ostaa itselleen mitä hän tarvitsee.

Mutta nykyinen tuotantotapa on myöskin *kapitalistinen*. Nykyisen suurteollisen liikkeen omistaja tai johtaja tarvitsee yritykseensä paljon työväkeä; sitäpaitsi siihen ei enää riitä yksinkertaiset työnvälitteet, siihen tarvitaan usein hyvinkin monimutkaisia ja kallisarvoisia työneuvoja, koneita, tehtaita. Näiden hankkimiseen ja rakentamiseen tarvitaan taas suuria pääomia. Tästä on seurauksena, että suurteollisuus yhäti pyrkii voittamaan, syrjään työntämään ja lamauttamaan *pienteollisuuden* ja että pienten elinkeinojen harjoittajat, kuten pikkuviljelijät, pikkukauppiaat ja pikkutehtailijat yhä enemmän tulevat tukkukauppiaista, suurtehtailijoista ja kaikenlaisista välikäsistä riippuviksi. Olot ovat vähitellen jo kehittyneet sellaisiksi, etteivät kansan *varattomat joukot* enää voi niinkuin ennen itsenäisesti tavaroita tilaajille tai muuten kaupiteltaviksi valmistaa, he ovat päinvastoin pakotetut palkasta tarjoamaan työvoimansa tehtaanomistajille, joutuen siten koneiden apureiksi eli palvelijoiksi. Mutta kun koneet taas tekevät suuren osan inhimillistä työvoimaa tarpeettomaksi, kun siis tehtaiden omistajat tarvitsevat ainoastaan osan köyhälistöä työssään, on aputyön tarjonta säännöllisesti suurempi kuin kysyntä. Tämä vuorostaan aiheuttaa sen, että pääoman omistaja, kapi-

talisti, saa melkoisen ylivallan työväen yli. Saadaksean edes jonkinlaisen toimeentulon ja elatuksen mahdollisuuden, täytyy työmiehen tahtoen tai tahtomattaan tyytyä niukkoihin palkkoihin ja muihin ankariin työehtoihin. Näin ollen on pääoman omistajille mahdollista saada työmiehet tyytymään palkkoihin, jotka eivät läheskään vastaa heidän työnsä arvoa, vaan lähentelevät aivan niukimman toimeentulon rajaa, jotavastoin kapitalistit työn tuottaman yliarvon voittona pistää omaan taskuunsa ja yhäti rikastumistaan rikastuu sillä aikaa kuin työmies harvoin, tuskinpa milloinkaan, pääsee vaurastumaan. Vielä kurjemmaksi tulee työväen tila sen kautta, että sitä alituisesti on uhkaamassa työttömäksi joutumisen vaara, ja näemmekin kyllä, miten juuri työttömyys vuosittain syöksee lukemattoman määrän köyhälistöä suurimpaan kurjuuteen.

Koska siis, niinkuin juuri olemme nähneet, nyky-aikainen itsenäinen tuotanto vaatii suurta pääomaa, koska pääomia omistava luokka juuri pääomansa avulla on saavuttanut köyhälistöä ja vähävaraisia rasittavan ylivalan, koska yhä suurempia pääomia keräytyy kapitalistien haltuun, jättiläisrikkauksia, joista he eivät suinkaan saa kiittää omaa työtänsä ja vaivaansa, vaan köyhälistöä, jonka työtä he niin itsekkäästi käyttävät, että monet heistä voivat viettää ihan laiskurin elämää, puuttumatta mihinkään hyödylliseen työhön, sillä välin kun raskaaseen työhön voimiansa uuvuttava työväen luokka kärsii monenlaista puutetta ja saavat pelkkää puutetta ja surua kohtalokseen — ja koska pääomalle sen taloudellinen ylivalta on tuottanut valtiollisenkin ylivoiman, joka on muille yhteiskunnan luokille erittäin vahingollinen ja jota ylivoimaa osoittaa se, että nykyisessä julkisessa elämässä kapitalistit enemmän kuin milloinkaan ennen muodostavat hallitsevan säädyn — on tämä kaikki aiheuttanut nimittämään nykyistä tuotantotapaa ja nykyistä yhteiskuntajärjestystä yleensä *kapitalistiseksi*.

Tätä erittäin turmiollista ja terveen yhteiskunnallisen tasapainon kehitystä suuresti ehkäisevää ilmiötä, jonka kiihkeä kilpailu tekee kapitalisteille itselleenkin turmiolliseksi, on työväen luokka, joka siitä eniten kärsii, ensin hajanaisissa ryhmissä ryhtynyt vastustamaan, koettaen edes hieman lieventää heitä rasittavan ikeen painoa. Kauvan ei kuitenkaan kestänyt, ennenkuin päästiin yksimielisyyteen siitä, että jos mieli perusteellisesti ja pysyvästi näitä epäkohtia korjata, oli välttämätöntä aivan *uudesti muodostaa, uudelle kannalle järjestää koko nykyinen tuotantotapa ja nykyinen yhteiskuntajärjestelmä*, oli välttämätöntä kapitalistisen yhteiskunnan tilalle asettaa sosialistinen.

Englannista ja Ranskasta kapitalistinen tuotantotapa juontaa alkuperänsä. Näissä maissa huomattavat sosialistiset aatteet ja pyrinnotkin ensimmäiset itunsa tekivät, ensi vesansa versoivat. Saksassa näitä aatteita *Karl Marx* sitte oivallisilla, valaisevilla tutkimuksillaan edelleen tieteellisesti perusteli, selvitteli ja vahvisteli. Hän osotti, miten historiassa vaikuttavat käyttövoimat varmasti, ehdottomasti johtavat tällaiseen kumoukseen (aivan samoin kuin ne ovat entisetkin kumoukset aiheuttaneet), miten teroittunut silmä jo nyt voi huomata tämänluontoisia aiheita, oraita, taipumuksia ja miten kaikkien maiden *mahtavaksi järjestöksi yhtynyt köyhälistö* on kutsuttu sosialistista yhteiskuntaa kapitalistisen tilalle perustamaan.

*

Juuri nykyajan korkealle kehittynyt työnjako ja tekniikka yhdessä muodostavat sosialistisen yhteiskuntamuodon edellytykset, sen esiasteen. Ainoastaan tällä perustuksella kykenee se luomaan yleisen sekä aineellisen että henkisen hyvinvoinnin ja vapauden, koko kulttuurin uuteen, arvaamattomaan kehitykseen elvyttämään. Niin kauvan kuin ihmiskunnalla ei ollut käytettävänään niin mahtavia tuotantovoimia kuin höyry ja sähkö ja näiden voimien käyttämiä ihmeellisen voimakkaita ja työkykyisiä tuotanto- ja liikevälineitä, koneita, ja tuotanto siitä syystä nykyiseen verrattuna oli aivan kääpiömäisen

pieni, olisi sosialististakin yhteiskuntamuotoa monenlaiset puutteet haitanneet. Noina aikoina, jolloin ei vielä höyrystä eikä sähköstä mitään tietty, olivat tuotannon tuloksetkin verrattain niukat ja sitä paitsi vaati tuotanto palvelukseensa ihmisellisten työvoimain koko määrän. Nyt on ihmisellä mahtavat luonnonvoimat käytettävinaan, niiden suoritettavaksi hän asettaa raskaimmat työt, ja nuo jättiläissuuruiset koneet rautaisine jäsenineen ja lihaksineen loihtivat maan syvyydestä esille suunnattomia aarteita, raaka-aineita, jotka ne sitten aivan kuin leikkiä laskien muokkaavat ja muuttavat mitä moninaisimmiksi käyttöesineiksi. Vielä paljoka huomattavammat kuin mitä nyt on asian laita ovat nämät kehityksen aikaansaamat muutokset, *ihmistyön helpottuminen ja tuotannon tuloksien lisääntyminen, ovat sosialistisessa yhteiskunnassa.* Mutta niin kauvan kun tuotannon välineet pysyvät kapitalistisen kansanvähemmistön yksityisomaisuutena, tulevat niiden tuottamat edutkin vain kapitalistien hyväksi ja heillekin vain rajoitetussa määrässä, osittain, mutta varattomalle köyhälistölle ne eivät tuota hyötyä vaan kirousta. Kuinka toisenlaiseksi onkaan asia muuttuva niin pian kuin yhteisö pääsee näiden työvälineiden omistajaksi, silloin on niiden tuottama hyötykin täysin määrin koitua koko yhteiskunnan siunaukseksi. — Näin on kapitalismi esiasteena sosialismiin.

Sosialistisen liikkeen lopullisena päämääränä on siis: *tuotannon välineiden, maan, työhuoneitten ja tehtaitten, koneitten ja kulkuneuvojen yhteisön omaisuudeksi tekeminen* ja tuotannon järjestäminen siten, että kaikki yhteisön työkykyiset jäsenet työskentelevät yhteisön hyväksi s. o. samalla myöskin omaksi hyväkseen. Tuotanto on sosialiseerattava, tehtävä yhteisön asiaksi, samoin kuin sen ehdot ja edellytyksetkin, joista kaikesta sosialistisella yhteiskunnalla on täysi päätösvalta, se on ne yhtenä tarkoituksenmukaisesti järjestävä, ja vastakohtana nykyisten jättiläisliittojen, trustien menettelytavalle tulevat asiat järjestettäväksi niin, että tuotannon hedelmistä saa-

vat kaikki nauttia, eikä kuten nyt vain muutamat harvat yksityiset.

Yhteiskunta valmistaa jäseniänsä varten kaikkia tarveaineita, ottaen huomioon kaikki mahdolliset makuvaatimukset. Se viljelee ja hoitaa peltoja, niittyjä, viinitarhoja, metsiä ja puutarhoja, rakentaa terveellisiä, kodikkaita asuntoja, valmistaa kaikenlaisia ravintoaineita ja vaatetavaroita, kunnossa pitää mitä mukavimpia ja useampia hotelleja, teattereita, museoita j. n. e. Jokaisen työkykyisen yksilön velvollisuutena on kykynsä mukaan ottaa osaa tarpeellisiin yhteisiin töihin. Jokainen, joka osottaa suorittaneensa työosuutensa, on oikeutettu vapaasti saamaan kaikkea mitä kulttuuri-ihminen tarvitsee mukavasti elääkseen ja saadaksensa halunsa ja taipumuksiensa mukaisesti ruumiillisia ja henkisiä voimiansa ja kykyjensä kehittää.

Tämä kaikki varmaankin lukijasta näyttää mielikuvituksen luomalta, saduntapaiselta tulevaisuuden haaveilulta, jonkinlaiselta »laiskurien kultalan» kuvaukselta, hänestä kai tuntuu melkein samantapaiselta kuin tuntui talonpojasta, joka ei milloinkaan ollut kotikylänsä ulkopuolella käynyt, kun hän ensimmäisen ateriansa söi suuren valtamerihöyrylaivan upeassa ruokasalissa; ja kuitenkin voitaisiin kaikki tämä jo tänäpäivänä toteuttaa jossakin suuremmassa yhdyskunnassa, jossa olot tätä varten tarkoituksenmukaisesti järjestettäisiin, ompa todellisuudessa jo toteutettu, vaikka tosin pienemmissä olosuhteissa. Ajatelkaamme vain ensi luokkaisia hotellejamme, suuria kauppavarastoja, joissa kukin löytää haluamiansa ja mieleisiänsä tavaroita, muistelkaamme maailmankaupan pääpaikkoja, suurten maailmankaupunkien jättiläismyymälöitä, basaareja j. n. e.

*

Sosialististen olojen vallitessa on yhteiskunta verrattava suureen, *hyvinvoipaan* perheeseen, jossa kukin perheen jäsen toimii kykynsä mukaan, silmämääränä ei ole työn tuloksien keskinäinen vaihtaminen, vaan työskentely kaikkien perheen jäsenien yhteisten tarpeitten

tyydyttämiseksi. Siinä suhteessa kuitenkin perhe ja sosialistinen yhteiskunta eroavat toisistaan, että edellisessä vallitsee patriarkaalinen hallitus s. o. kaikki perheen jäsenet ovat perheenpään vallan alaisia, kun taas jälkimmäisessä kansa itse, yhteisö, on korkein valta-aste.

*

Kiivas olemassaolon taistelu, jossa ihminen on susi toistansa vastaan (*homo homini lupus*) ja jossa useimpien ihmisten ehdottomasti kallisarvoisemmat osat, äly, luonne, siveys, maku, monastipa terveys ja elämäkin turmeltuvat ja tuhoutuvat, on loppuva, ja sen mukana puutteet, surut ja useimmat rikoksetkin joutuvat pelkkien muistojen joukkoon. Tulevaisuuden onnellisilla ihmisillä tuskin on oleva aavistustakaan siitä, missä surkean kurjissa ja viheliäisissä olosuhteissa meidän aikamme ja sen edelliset sukupolvet ovat elämänsä alusta loppuun raataneet, yhtä vähän heillä lienee käsitystä tästä kuin meillä nykyajan ihmisillä muinoisten paalurakennuksissa elävien ihmispolvien elintavoista.

Sivistys (kulttuuri) voidaan lukea alkavan vasta siitä hetkestä, jolloin ihmiset alkoivat toisiinsa liittyä, toimiaksensa yhteisiä tarkoituksia varten. Koko sivistys on yhteenliittymisen, yhdyskunnaksi muodostumisen hedelmä. Jo pieneen leivänpalaan sisältyy arvaamaton määrä yhteiskunnallista toimintaa; siihen ei sisälly ainoastaan monenlaista maatalous- ja ammattityötä, ei ainoastaan asianomaisten työneuvojen (auran, viljamyllyn, leivinuunin) valmistukseen tarvittavat työt, vaan myöskin näiden työneuvojen keksimiseen ja parantamiseen käytetty ihmistyö, jopa aurankärjen valmistukseen tarvittavan raudan edellyttämä kaivostyö; ja miten monta vuosituhatta olikaan kulunut, ennenkun ihmiskunta oli kehityksessään niin pitkälle edistynyt, että oli oppinut tuntemaan raudan, sen valmistuksen ja käytön! (Niinkuin tiedämme, kävi rauta-ajan edellä pronssi-aika ja sen edellä taas kivi-aika, jolloin metallit vielä olivat ihmisille aivan tuntemattomat). Yksinpä tulen keksintö oli niin tärkeä ase kulttuuriossa, että muinaiset kreikkalaiset siitä se-

pittivät tunnetun Prometheus-tarun, ja kuinka kauvan onkaan kestänyt, ennenkuin ihmiskunta on oppinut helposti ja mukavasti tulta itselleen saamaan. Mitä laajemmalle yhteenliittymisen, yhdyskuntain muodostamisen aate ulottui, sitä korkeammalle on kulttuuri edistynyt, sitä lukuisemmiksi ja arvokkaammiksi sen aarteet kasvaneet. Sosialismi siis yhteistuotannon alalla ulottuttaa ja soveltaa ikivanhaa, ihmisten itsetiedottomasti noudattamaa periaatetta.

Laitoksia, joissa sosialistista aatetta osaksi on alettu toteuttaa, on meillä nytkin jo useammanlaatuisia. Niinpä ovat sosialistisia laitoksia koulut, joita osaksi valtio osaksi kunnat ovat perustaneet ja suurimmaksi osaksi ylläpitävät. Niinpä kulkulaitoskin. Jos rautateidemme ja höyrylaivojemme liikennettä johdettaisiin samojen perusteiden mukaan kuin teollisuuttamme, kuinka paljon yhteentörmäyksiä tapahtuisikaan silloin päivittäin, kuinka usein töytäisikään silloin suurempi ja vankempi alus pienempään ja heikompaan ja sen upoksiin pirstoisi, niinkuin todella nykyajan suurkapitalisti armotta ja arvelematta tuhoaa pienkapitalistit. Miten monet ja monenlaiset ovatkaan nykyajan yhteenliittymisaatteeseen perustuvat yhdyskuntalaitokset, miten syntyykään joka päivä monta yhdistystä ja seuraa, jotka kaikki selvän selvästi osottavat sosialistisen aatteen suurta merkitystä.

TOINEN VÄITELMÄ.

Sosialismi ei ole sama kuin valtion yksinoikeus (valtiomonopoli).

Monet loukkaantuvat sosialistiseen ihanteeseen syystä, että sekottavat sosialismia valtiomonopoliin. Mutta nämä ovat kumpikin oleellisesti toisistaan eroavia käsit-

teitä. Ensiksi monopoolin kautta vain joku erityinen tuotannon haara joutuu valtion omaksi, kun taas sosiaalisuus tekee kaikki tuotannon haarat yhteiskunnallisiksi. Tämä merkitsee taloudellisessa suhteessa varsin paljo. — Toiseksi ja pääasiallisesti on erotuksena: sosialistisissa oloissa tuottaa yhteiskunta yhteiskunnan hyväksi s. o. työn kokonaistulos lankeaa kaikkien tuotantoon osaaottavien yhteiskunnan jäsenten hyväksi. Monopoolia omistavassa valtiossa taas lankeavat tuotannon tulokset pääoman omistajille ja valtion rahastoon. Valtio myöpi tuotteensa rahasta aivan samoin kuin tupakkatehtailija. Rikas ja hyvissä varoissa oleva voi polttaa parempia sikaareja kuin vähävarainen. Monopoolin tulokset käytetään miten kulloinkin lainlaatijain ja viranomaisten mielivallan mukaan tarkoituksiin, jotka eivät mitenkään koko kansan etuja ja harrastuksia edistä. Nykyinen valtiohan *luokkavaltiona* edustaa pääasiallisesti varakkaiden luokkien etuja. Monopoolin vallitessa ei valtiokaan ole muuta kuin kapitalistinen työnantaja; sillä yliarvoa s. o. niitä työn hedelmiä, jotka nousevat yli työpalkkojen, ei valtiokaan yhtä vähän kuin yksityiskapitalisti luovuta työntekijäin hyväksi. Ja siinäpä juuri onkin sosialismin ydinkohta, että kaikki kylvävät, mutta kaikki myöskin korjaavat, vastakohtana kapitalistiselle yhteiskunnalle, jossa työ kylvää, mutta kapitaali korjaa hedelmät. Monopoolilla onkin sentähden paljon enemmän yhtäläisyyttä suurten liikkeenharjoittajain liittojen (osakeyhtiöiden, renkaiden, kartellien, syndikaattien, trustien) kuin sosialismin kanssa. (Valtiomonopoolin valtiollisesti arveluttavat vaikutukset aikansa oloihin jätämme tässä koskettelematta).

KOLMAS VÄITELMÄ.

Sosialismi ei tahdo poistaa omaisuutta.

Käsitys sellainen, että sosialismi tahtoi »jakaa», on sulaa mielettömyyttä. Tuotannon välineet ainoastaan pyrkii se saattamaan yhteisomaisuudeksi; työntuotteet, kulutusesineet, joita kukin elämässään tarvitsee, joutuvat luonnollisesti sen yksilön omaisuudeksi, joka ne on vastaanottanut. Talosi on sinun, niin kauvan kuin siinä tahdot asua, takki, kello, rintaneula j. n. e., jotka varastoissa itsellesi valitset, kuuluvat sinulle, ei saa niitä kukaan sinulta riistää. Voitpa olla huoleti siitä, ettei tahdo niitä kukaan sosialistisessa yhteiskunnassa sinulta ottaakaan siitä yksinkertaisesta syystä että kaikilla muilla on aivan yhtä mukava tilaisuus kuin sinullakin noita tavaroita itselleen hankkia. Eipä ole sosialistisessa yhteiskunnassa kukaan myöskään vaativa itselleen ehdottomaa omistusoikeutta tuohon tai tähän tavarahan, koska kaikkia tarve-esineitä on runsain määrin saatavissa ja jokaisen yksilön mahdolliset tarpeet helposti voidaan tyydyttää. Poikkeuksena tästä voidaan kuitenkin pitää niitä harvinaisuutensa takia erityisesti arvokkaita esineitä, joitten yksityisomistukselle omistaja antaa erityisemmän arvon, niinkuin luonnonharvinaisuuksia, taideteoksia (hyvin todennäköistä kuitenkin on, että sellaiset esineet kernaammin sijoitetaan yleisiin museoihin, johon jokainen vapaasti pääsee) muuttoesineitä y. m. senlaatuksia. Varmasti onkin sosialistinen yhteiskunta huolehtiva sen tapaisen omistuksen erityisestä suojelemisesta.

Jos asiata oikeassa valossa tarkastelemme, huomaamme sosialismin juuri tahtovan omaisuutta suojella, kun taas kapitalismi tätä oikeutta mitä törkeimmällä tavalla loukkaa. Yksityisomistuksen järkipерäinen samoin kuin historiallinenkin periaate on: mitä joku työllänsä tuottaa, se on hänelle kuuluva, jokaisella olkoon oikeus

korjata työnsä hedelmät. Mutta kapitalismi on johtanut asiat sille kannalle, että suurin ja paras osa työmiesten työn arvosta joutuu työnantajien, liikkeenharjoittajien taskuihin ja kassoihin. Palkkatyöläiset saavat siitä vain sen verran, että se hädin tuskin riittää heidän elatukseeseen, voidaksensa taas seuraavana päivänä raataa ja ponnistella kapitalistien rikastuttamiseksi. Näin ollen saattaa työmiehiä verrata mehiläisiin, joilta hoitajansa riistää niiden valmistaman hunajan, jättäen vain sen vähän, minkä nämät tarvitsevat hunajan valmistusta jatkaakseen. He ovat myöskin vanhan ja keskiajan orjain kaltaisia, sen verran näitä muinaisaikain orjia paremmassa tilassa, että heillä on vapaus ja joitakin valtiollisia oikeuksia, mutta siinä suhteessa taas heitä kehnommassa asemassa, että orjia muinoin heidän omistajansa elättivät semmoisinkin aikoina, jolloin ei näille ollut työtä saatavissa, koska tiesivät että heitä taas jonkun ajan kuluttua voitiin käyttää tai ainakin myödä, joten he siis edustivat vissiä vaihtoarvoa, jota vastoin meidän aikuiset orjat, palkkatyömiehet työnpuutteen, työnsulun sattuessa jäävät oman onnensa nojaan, tietämättä miten voivat henkeänsä ylläpitää.

Myöskin tavarain kuluttajina työväeltä kauppiaat ja välikauppiaat tavarainsa hinnoilla säännöllisesti kiskovat paljon enemmän kuin mitä tavarain tuotanto ja myönnin välitys oikeuttaisi.

Sitäpaitsi valtio, kapitalistisena luokkavaltiona, rassittaa työväkeä paljoa suuremmilla veroilla kuin mitä heidän veronsa, verrattuina varakkaampien kansanluokkien tuloihin, suhteellisesti vastaavat.

Näin ollen jää kapitalistisessa yhteiskunnassa työväen luokan omaisuus suojattomaksi, se joutuu suurimmaksi osaksi varakkaampien kansanluokkien käsiin, jotka heidän työnsä tuottaman arvon itselleen anastavat. Sosialistisessa yhteiskunnassa ei tämänlaatuinen menettely enää ole mahdollista, siinä on omaisuus riittävästi suojeltu. Silloin on koittava riemuvuosi, jolloin jokaisen omistusoikeus taas pysyy pyhänä, loukkaamattomana.

NELJÄS VÄITELMÄ.

Sosialismi ei tahdo tehdä kaikkea yhdenmukaiseksi.

Yhäti kummittelee vastustajiemme aivoissa mieletön luulo, että sosialistit tahtovat tehdä kaikki yhdenkaltaiseksi, saattaa kaikki samaan muotoon, samaan kaavaan valetuksi, hävittää kaikki ihmisten yksilölliset ominaisuudet, ja rikkiviisaalla mahtipontisuudella opettavat he meitä, kuten äskettäin muuan lehti, että oppi kaikkien täydellisestä yhdenkaltaisuudesta on kerrassaan ristiriidassa luonnon kanssa, joka ei tunne mitään täydellistä yhtäläisyyttä, ei muodosta toista lehteä kaikin puolin toisen kaltaiseksi j. n. e. Aivan kuin emme itse tuntisi tuota yksinkertaista totuutta, että täydellinen yhtäläisyys ei ole mahdollinen eikä edes toivottavakaan. Ihmiset ovat sekä ruumiillisilta että henkisiltä ominaisuuksiltaan, synnynäisiltä ja itsehankituilta älyllisiltä kyvyiltään ja taipumuksiltaan, luonteeltaan j. n. e. hyvinkin erilaisia ja ovat varmastikin tämän erilaisuutensa säilyttävät niin kauvan kun ihmissukukuntaa ylimalkaan on maanpallolla olemassa.

Jo Fr. Engels muutamassa kirjassaan ivailee tuota naurettavaa käsitystapaa, selittäen köyhälistön yhtäläisyydenvaatimusten tarkoittavan yhteiskunnallista, sosiaalista yhdenkaltaisuutta, luokkalaitoksen poistamista; kaikki sen ylitse käyvät yhtäläisyydenvaatimukset ovat järjettöminä pidettävät, sanoo hän.

Minkähänlaiseen johtopäätökseen tästä nyt joudumme? Että sosiaalista erilaisuutta ei voida eikä saada poistaa? Minkälainen ajatuksenjohto! Samanlaisia vastaväitöksiä voitaisiin silloin esittää terveyshoidollisia toimenpiteitä vastaan, sillä onhan tähän päivään asti aina ollut olemassa terveitä ja sairaita, vahvoja ja heikkoja. Jos on olemassa erilaisuuksia, jotka ovat yhteiskunnalle vaarat-

tomia ja taas toisia, joita ei mitenkään voida hävittää, seuraako siitä, että yhä edelleen olisi siedettävä ja ylläpidettävä erittäin haitallisia jopa turmiollisia erilaisuuksia, joitten poistaminen on sekä mahdollinen että kaikille edullinen?

Aivan samanlaista tyhmää todistuskeinoa käytettiin aikoinaan silloinkin, kun kansalaisten yhdenvertaisuutta lain ja oikeuden edessä tahdottiin aikaansaada.

Sosialistinen yhtäläisyyden ihanne on järkipерäinen, se ei tahdo välineiden, vaan tarkoituksien, toiminnan yhtäläisyyttä, ei senlaatuista yhtäläisyyttä, jota tavoitteli tarumainen Prokrustes, hän, joka jokaisen vieraansa sijoitti samaan vuoteeseen, pienikasvuisia antoi venyttää, suurikasvuisilta taas sahautti jaloista sen verran, että kaikki tarkalleen sopivat tuohon vuoteeseen.

Jos kesällä pukeudutaan kevyihin, talvella taas lämpimiin vaatteisiin, jos lapsille annetaan toisenlaista ravintoa kuin täysikasvuisille, noudatetaan kyllä aina järkipерäistä yhtäläisyyttä tarkoituksiin nähden, vaikkakin erilaisia keinoja näihin samoihin tarkoituksiin käytetään.

Antamalla kaikille taipumuksille ja kyvyille kehittymisen aikaa ja tilaisuutta, on sosialismi enempi kuin mikään muu yhteiskuntamuoto tarjoava mitä otollisimman maaperän yksilön henkilökohtaisten persoonallisten ominaisuuksien kehitykselle ja hänen yhteiskunnalliselle toiminnalleen.

VIIDES VÄITELMÄ.

Sosialismi ei tahdo uskontoa poistaa.

Ei kuulu sosialismin harrastuksiin ryhtyä määräämään ihmisten uskonnollisia mielipiteitä ja vakaumuksia tai ehkäisemään heidän uskonnollisten hartausmenojensa vapaata harjoitusta. Sosialismi on yksinomaan kansan-

talouden asia; mitä yksilöt uskovat ja ajattelevat ja miten he maailmankatsomustaan ja uskonnollisia ajatustapojaan ilmaisevat ja käytännössä osottavat, ovat seikkoja, jotka se kokonaan jättää heidän yksityisasiakseen. Yhteiskuntamuodon sosialistiseksi muuttaminen on aivan yhtä vähän uskonnon tiellä kuin sähkövalon ottaminen ksytäntöön kaasun asemasta tai rautatien rakentaminen omnibuksen tilalle.

»Uskonto on julistettava yksityisasiaksi», vaatii sosialistien ohjelma. Sosialistisessa yhteiskunnassa voivat eri uskontunnustuksiin kuuluvat henkilöt vapaasti uskontoansa tunnustaa ja harjoittaa, aivan samoin kuin nykyjään valtioissa, joissa vallitsee täysi uskonvapaus. Mainitsemamme ohjelmankohta ei mitenkään ole käsitettävä uskonnon halveksimisen ilmaisuksi; se merkitsee vain, ensiksi ettei kellekään ole asetettava minkäänlaisia esteitä uskontoon nähden, toiseksi että valtio ei ole mitään erityistä uskontoa toisten uskontojen haitaksi erikoisesti suosiva ja ylläpitävä; päinvastoin on tämä asia jäävä yksityisasiaksi, yksilöt saavat aivan oman mielensä mukaan uskonnollisia yhdyskuntia, seurakuntia perustaa ja ylläpitää; näin on jo, niinkuin tiedämme, asianlaita Amerikassa, jossa maassa uskonnolliset olot eivät mitenkään ole huonolla kannalla. Lauseellamme on siis kahdenlainen merkitys: »jokainen tulkoon uskonsa mukaan autuaaksi» ja »kirkko eroitettava valtiosta» (kuten tunnettu hyvin vanha vapaamielinen vaatimus). Seurakuntain asiat niinkuin muutkin jättää sosialismi yksilöiden asiaksi, heidän uskonnollisista ajatussuunnistaan välittää sosialistinen yhteiskunta aivan yhtä vähän kuin siitä, onko jollakulla sininen vaiko harmaa takki, paranteleeko joku itseään luonnollisilla vaiko keinotekoisilla parannustavoilla.

Vanhoillisiinkin maailmankatsomustapoihin nähden on tieteellinen sosialismi paljoa suvaitsevampi kuin porvarillinen vapaamietteisyyys. Sosialismi näet perustuu aineelliselle, materialistiselle historiankäsitykselle ja käsittelee semmoisia käsitystapoja taloudellisten olojen aiheuttamina, niinkuin Engels väittelyssään Dühringin kanssa niin selkeästi on osottanut.

Tällä emme kuitenkaan ole sanoneet, että pysyisimme välinpitämättöminä nähdessämme uskonnon nimessä esiytyvien pimeydenystävien villityshankkeita. Onhan tärkeimpiä tehtäviämme hyvien, valistavien tietojen levittäminen joka alalle. Jokaiselle on annettava tilaisuus tutustua tieteen saavuttamiin tuloksiin, mikäli ne yleistä harrastusta herättävät; tarkoituksena kuitenkin ei ole tyrkyttää kenellekään sitä tai tätä oppia, vaan on kullekin annettava tilaisuus itse tutkia ja omaksua, mikä hänestä selvältä ja oikealta näyttää. Minkälainen maailmankatsomus jollakin yksilöllä lieneekin, ei se hänen henkilökohtaista arvoansa meidän silmissämme mitenkään vähennä eikä estä häntä täysikelpoiseksi toveriksemme tunnustamasta, jos hän muuten seisoo ohjelmamme pohjalla.

Helposti käsitettävissä on kuitenkin, ettei sosialistisesti sivistynyt työväki ole antava tunnustustansa kirkolle, joka rakkautta uhkuen lipullensa kirjoittaa tuon kauniin tunnuslansen: »kaikki ihmiset ovat veljiä»; sillä välin kun tähän samaan kirkkoon lukeutuvien kapitalistien työväkeä kohtaan osoittama kohtelu enimmäkseen todistaa vain sydämetöntä, julkeinta itsekkyyttä ja saman kirkon sanansaarnaajat, hengellinen sääty (kiitettäviä poikkeuksia lukuunottamatta) ovat työntekijäin kustannuksella rikastuvien kapitalistien auliita käytyreitä, he kun ryhtyvät kannattamaan ja ajamaan talouspolitiikkaa, joka on työläiskansan eduille tai harrastuksille ihan kerrassaan vastakkainen; sen sijaan, että he, niinkuin heidän velvollisuutensa olisi, jos antaisivat uskontonsa hengen itseänsä elähyttää, käyttäisivät hengellistä paimenvaltaansa ja vaikutuskykyänsä vähäväkisten ja sorrettujen hyväksi, ottaisivat esikuvakseen ylevän Jeesuksen ja raamatulliset profeetat, jotka sorrettujen ja köyhien asioita ajoivat aikansa mahtavia kansan sortajia ja nylkyreitä vastaan, nuo ylevät jalosydämiset »kansantribunit», jotka oikein hengen ritareina pelkäämättä ja soimaamatta miehukkaasti astuivat avuttomia ja vähäväkisiä suojelemaan.

KUUDES VÄITELMÄ.

Sosialismi ei tahdo avioliittoa poistaa eikä sijalle asettaa vapaata rakkautta.

Mitä on avioliitto? Kahden, kumpaakin eri sukupuolta olevan henkilön välinen useammanlaatuinen suhde. Yksinkertainen suhde on esim. vuokrasopimus. Vuokralaisella ja vuokranantajalla, isännällä, ei ole mitään muuta toistensa kanssa yhteistä kuin se, että isäntä antaa vuokralaisen asua talossaan ja vuokralaisen on tästä isännälle suoritettava määrätty rahallinen korvaus. Aviosuhde sitävastoin ulottuu ihmiselämän useammalle eri alalle, niin aatteellisille kuin aineellisillekin. Avioliiton tarkoituksena on 1. molemminpuolinen fyysillinen (luontoperäinen, ruumiillinen) toistensa täydentäminen eroottisen (rakkauden) tarpeen tyydyttämistä varten. Se on 2. toveruuden, ystävyysyden, rakkauden suhde. Se on 3. taloudellisen työnjaon käsittävä suhde: mies ansaitsee, vaimo hoitaa taloutta. Se on 4. omaisuuden yhteyden suhde. 5. on se laitos, jonka tarkoituksena on jälkeläisten aikaansaanti sekä näiden hoito ja kasvatus.

Näin jäsenneltyämme avioliittokäsitteen, ei meille enää ole vaikeata luoda itsellemme kuva sosialistisen yhteiskunnan avioliitosta ja perheestä. Monet sen puolet ovat itsestänsä toisenlaisiksi muodostuvat jo siitä syystä, että monet tarpeet, joille kapitalismin aikana avioliitto tarjoaa tyydytystä, sosialistisessa yhteiskunnassa joko ovat aivan olemattomia tai tulevat muulla tavalla, toisaalla tyydytetyiksi.

On jo kohta eletty se aika, jolloin taloudenhoito on perheenemäntien työnä. Olisiko todella ihmisillä halua edelleen jatkaa vaivaloista, monine pikku puuhineen paljon aikaa vaativaa perhekeittiö-järjestelmää, kun

kaikkea, mitä tässä suhteessa tarvitaan, paljoka paremmin, runsaammin, miellyttävämmin, mukavammin on saatavissa yleisissä ruokalaitoksissa, joitten rinnalla meidän ensiluokkaiset hotellitkin jäävät melkoisesti varjoon. Pitäväthän jo nykyäänkin monet perheet, joilla siihen on varoja, tapana syödä ateriansa hotellissa tai tuottaa sieltä ruokansa mieluummin kuin valmistuttavat näitä ruokia omassa keittiössään. Ja miten monta tavaraa, joita perheenemännän entisinä aikoina täytyi omin käsin valmistaa, saadaankin nykyisen suurtuotannon aikana valmiina ostaa.

Myöskin mitä tulee vastasyntyneiden hoitoon sekä lasten hoitoon ja nuorison kasvatukseen, on varmasti tälläkin alalla moni kohta parempaan päin muuttuva. Voidaanhan jo nykyäänkin perustaa, niinkuin on perustettukin laitoksia, joissa monta puutetta, vaikeutta ja vastenmielisyyttä herättävää kohtaa lapsensynnytyksessä, äitien ja vastasyntyneiden hoidossa samoin kuin monta pulmaa lastenkasvatuksessakin, tarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä voidaan poistaa; on saatu erityisesti tähän alaan perehtyneitä lääkäreitä, perusteellisesti kehittyneitä sairaanhoitajia ja kasvatustehtäviin täysin kykeneviä kasvattajia; näitä kaikkia saamme kiittää siitä, että kaikki nuo ylläluettelemamme toimet nykyään voidaan suorittaa paljoka järkipäisemmin, mukavammin ja tarkoitustaan vastaavammin kuin yksityishoidossa, yksityiskasvatuksessa. »Löytölastenhuoneita siis», huudahtanee joku lukija kauhistuneena. — Ei, vaan erittäin mukavasti varustettuja ja tieteen vaatimusten mukaisesti johdettuja synnytys-, hoito- ja kasvatustiloja, jotka ovat samassa suhteessa löytölastenhuoneihin — joita vähillä varoilla perustetaan ja ylläpidetään köyhien ihmisten kurjuuteen syntyneitä lapsiraukkoja varten — kuin köyhäinsairaalat ovat meidän aikuisiin hienoihin, ensiluokkaisiin sairaaloihin, joihin varakkaatkin henkilöt usein pyrkivät, tietäen siellä mukavasti saavansa paljoka semmoista, jota heiltä kotona puuttuu ja jota muuten tuskin suurillakaan summilla saisivat itselleen hankituksi.

Mitä kasvatukseen tulee, on se taito, jota varsin harvat vanhemmat oikein ymmärtävät, jos heillä olisikin siihen aikaa ja tilaisuutta, joka tuskin lienee asianlaita

säätyhenkilöidenkään luokassa, puhumattakaan työmiehistä, jotka kaksitoista tuntia, jopa enemmänkin vuorokaudessa ovat ikeeseen valjastettuja ja joittenka vaimotkin usein — miehen ansion ollessa perheen elatukseen riittämätön — ovat pakoitettut työllänsä lisäänsiota perheelle hankkimaan. Kasvatustaito, kykenevien kansalaisten kehittäminen vaatii enemmän tietoa ja harjaantumista kuin mikään muu taito, se vaatii melkoisen määrän sieluntunteamista ja tarkkanäköisyyttä, järkevyyttä, sopivan määrän hellyyttä, ankaruutta, tarmoa ja erittäinkin riittävän määrän kärsivällisyyttä. — Nykyaikaiset koulut ovat kuitenkin etupäässä tietopuoliselle opetukselle pyhitetyt. Jos kasvatustaitojemme käytöllisiä puolia tarkastelemme, huomaamme niissä kylläkin paljon toivomuksille varaa.

Pakko tässä luonnollisesti ei tule kysymykseen. Sosialistinen yhteiskunta perustaa tällaisia laitoksia ja jättää vanhempien itsensä ratkaistavaksi, tahtovatko ja missä määrin niitä hyväksensä käyttää; aivan samoin kuin nykyään jokaisella on vapaus lähettää tai olla lähettämättä lastentarhaan lapsiansa, jotka eivät vielä ole kouluijässä.

Mitä enemmän avioliitto vapautuu aineellisia tarkoituksiperiä palvelemasta, sitä paremmin voi se ylevämmät, ihanteelliset tehtävänsä täyttää. Porvarillisen yhteiskuntajärjestyksen vallitessa avioliiton ihanteelliset puolet aivan kokonaan syrjäytyvät aineellisten rinnalla; raha, perheen toimeentulosta huolehtiminen, yhteiskunnallinen asema, ovat pääkysymyksiä, rakkauden on »mammona» karkottanut, ainakin tapahtuu hyvin harvoin että rakkaus yksinomaan kummankin asianosaisen toisiinsa liittäisi. Seurauksena onkin, että avio-olot, niinkuin kyllä jokapäiväinen kokemus osoittaa, käyvät yhä kurjemmiksi. Kapitalistisissa oloissa avioliiton puhtaus jää pelkäksi kauniiksi ihanteeksi; käytännössä »vapaata rakkautta» kaikkialla palvellaan ja tyydytetään. Nämät epäkohdat lienevät siksi yleisesti tunnettuja että tunnustettuja, että ainoastaan tietämättömyys tai farisealainen tekopyhyys voinee niistä ruveta kiistelemään.

Sosialismi vasta kyhenee avioliiton puhtauden yleiseksi tekemään, joskin se mahdollisesti tätä ihannetta

poikkeuksettomasti ei pystyisikään toteuttamaan, ihmisten luontaiset taipumukset kun ovat vaihtelevaisia, epävakaisia, eikä sosialismi tässäkään kohden tahdo yksilön vapautta kahlehtia.

»Vapaata rakkautta siis, vaikka näin kautta rantain tunnustetaan», huudahtaa moni vastustajistamme, »ja kuitenkin eivät sosiaalidemokraatit tahdo sitä todeksi tunnustaa, kun heitä mainitaan vapaan rakkauden julistajiksi».

Onpa meillä täysin pätevät syyt, millä emme tahdo sitä myöntää. Päämäärä mihin me pyrimme, on taloudellisten olojen muuttaminen. Niihin käytöllisiin seurauksiin, joita tästä muutoksesta avioliitolle johtuu, ei meidän tahtomme ja pyrkimyksemme kohdistu. Aivan itses-tään ja ilman meidän myötävaikutustamme on avioliitto, samoin kuin melkeinpä kaikki muukin, yhteiskunnan taloudellisen perustan mukana muuttuva, ja meille on aivan kylliksi, kun tiedämme, ettei tämä muutos ole tapahtuva pahempaan vaan kylläkin parempaan päin.

Kuinka suuresti häiritsee ja hävittääkään kapitalismi työväen perhe-elämää; pakoittamalla alituisiin ylitöihin vieroittaa se perheenisän hänen omaisistaan; äidit saattaa se laiminlyömään lastensa hoidon, johon häneltä riistää tilaisuuden lisäansion hankkimisen tarve, koska, niinkuin jo aikaisemmin olemme nähneet, perheenisän niukka palkka useimmiten ei riitä hänen perheensä elatukseen; lapset se jo varsin nuorina, puolikasvuisina pakoittaa työnansiota etsimään, vetää heidät teollisuuslaitoksiin, joissa useimmilla on edessä tie ruumiilliseen, henkiseen ja siveelliseen turmioon; ruusu puhkeaa ennenkun se vielä on ehtinyt kukintaan kehittyä. Tällaiseen järjestelmään on jo aikoja sitte poltinraudallaan häpeänleimansa lyönyt tuo hirvittävä mutta sattava arvostelu: »Herodeksen lastenmurha aikoinaan oli aivan viatonta laatua verrattuna siihen kauhistuttavaan lastenmurhaan, johon tekee itsensä syypääksi nykyinen kapitalistinen työjärjestelmä nälkäpalkkoineen, ylen pitkine työaikoineen ja kaikkine muine sanomattomine kurjuuksineen, joihin se syöksee niin työntekijät itsensä kuin heidän vaimonsa ja lapsensakin.

Avio- ja perhe-elämälle, lasten hoidolle ja kasvatukselle merkitsee siis sosialismi ruttoilmaa uhkuvan räjmeen vaihtumista terveeseen, hymyilevään maisemaan.

SEITSEMÄS VÄITELMÄ.

Sosialismi ei tahdo mukavuuksia vähentää, vaan päinvastoin niitä melkoisesti lisätä ja yleistää.

Kun sosialismia mainittaessa hienon poroporvarin aivoissa aaveet rupeavat kummittelemaan, vaikuttaa siihen pääasiallisesti hänen käsitystään hämärtävä luulo, että hänen sosialistisessa yhteiskunnassa täytyy luopua monesta suloisesta mukavuudesta, monen henkilökohtaisen mielihalun tyydyttämisestä, joihin hänelle, kiitos Herran, hänen varansa nyt myöntävät etuoikeutetun mahdollisuuden. Hänestä on päivän selvää, ettei sosialismin päämäärää, taloudellista yhtäläisyyttä, voida toteuttaa muuten kuin vähentämällä »ylempien kymmentuhannen» annoksia elämän pöydässä. Näitten täytyy, niin arvelee hän, väistyä ahtaammalle ja tyytyä vähempiin ruokavateihin, jotta kaikki muut saisivat tilaa pöydässä ja osansa ruuista; köyhälistön tilan parantaminen on tapahtuva parempiosaisten kustannuksella. Sillä mahdotontahan on, sanoo hän, milloinkaan tehdä yleiseksi osallisuutta siihen mukavuuteen, jota nykyään vain hyvinvoivat ja rikkaat voivat itsellensä hankkia. Mukavuuden ulottuvaisuuden käsittää hän olevan päinvastaisessa suhteessa sen sisältämään arvoon; mitä suurempi on sen laajuus, s. o. siihen osaaottavien lukumäärä, sitä vähäisempi, arvottomampi sen sisältö.

Tämä mielipide perustuu siihen edellytykseen, että maa vain hyvin niukasti suopi antamiensa ihmiskunnalle, että luonto-äitimme on hyvin kitsas nainen tai että hänen

varastohuoneissaan on varojen määrä hyvin vähiin rajoitettu; minkä vuoksi elintapaa, joka jokaiselle voipi suoda jotakin enempi kuin hänen välttämättömimmät tarpeensa, ei sovi ajatella mahdolliseksi toteuttaa muuten kuin mukavuutta yleisesti supistamalla, lisäystä yhtäällä seuraa välttämättömästi vähennys toisaalla; nesteiden puutetta sielläpäin saattaa korvata vain nesteiden yltäkyläisyyttä täälläpäin vähentämällä.

Tästä varmaankin on pääsyy etsittävä siihen, miksi monet ymmärtäväiset ja hyvätarkoittavat henkilötkin, jotka kylläkin selvästi käsittävät kapitalismin monet varjopuolet, kuitenkin eivät mitään tahdo sosialismista tietää. »Yläluokkien» mukavudesta eivät he tahdo luopua, onhan se heidän mielestään kulttuurin edistymisen ehtojakin, ja senvuoksi on kansan suurten joukkojen mukavuuksien vähemmyys tosin valitettava, mutta välttämätön epäkohta, aivan samoin kuin muinoin orjuus!

Tämä harhaluulo riippuu talousopin perusteiden täydellisestä tuntemattomuudesta, talousopin, joka näyttää meille, että luonnon kyky tyydyttää ihmisten tarpeita yhäti lisääntyy. Tämän lisääntymisen aiheuttavat — paitsi maan yhä lisääntyvää tuotantokykyä, ihmisten yhä yleisempää yhteenliittymistä ja sen mahdolliseksi tekemää tarkoituksenmukaista työnjakoa ja monia muita tekijöitä — pääasiallisesti *tiede ja tekniikka*. Kuta enemmän ihminen oppii tuntemaan luontoa (samoin kuin itseänsä ja suhdettansa siihen), kuta enemmän hän keksii ja valmistaa oivallisia työvälineitä ja niitä täydellisentää, työvälineitä, jotka melkoisesti lisäävät ihmisruumiin rajoitettua voimaa, sitä rikkaampia aarteita saattaa hän luonnon uupumattomasta varastosta itselleen valloittaa. Varsinkin luonnon tuotantokyvyn voi hän monistaa melkein pärajattomiin, opittuansa sen jättiläisvoimia palvelukseensa käyttämään. Pakoittaessaan palvelukseensa nuo mahtavat voimat, veden, tulen, höyryn, sähköä, ylenee ihminen yhä enemmän maapallon herraksi ja valtijaaksi, kasvaa entistään ylevämmäksi olennoiksi, hän taivuttaa nuo jättiläisorjat suorittamaan töitä, jotka maaemolta paljoa runsaampia aarteita valloittavat ja niitä ihmiskunnan hyödyksi paljoa tarkoituksenmukaisemmin käyttävät, kuin

mihin hän itse vähäisillä voimillaan kykenisi. Muinaistarun Herkules on ihmiskunnan sattuva vertauskuva: suoritettuaan monta vaivaloista ja vaarallista työtä nousee hän jumalien asuntoon, Olympoon, ja saa siellä puoli-jumalan arvon.

»Teknillisellä alalla on ihmiskunta vuodesta 1750 edistynyt paljoa enemmän kuin sitä ennen useampina vuosisatoina», sanoo muuan kirjailija (Schäffle), »ja tähän perustuu toivo, että koko ihmiskunta lopullisesti on kohoava vapauteen, valistukseen, lepoon, rauhalliseen yhteyteen».

Mainitsematta ovat vielä kemia-tieteen suuremmoiset aikaansaannokset, joitten avulla nyt jo inhoittavista jätteistä valmistetaan maukkaita ravintoaineita ja oivallisia käyttöesineitä. Siten voidaan käytetyistä kelpaamattomista tavaroista yhä yleisemmin uusia käyttötavaroita valmistaa, samoin kuin luonnossakin tiedämme ihmisten ja eläinten käyttämien kaasujen koituvan kasvien hyväksi ja päinvastoin.

Oli aika, jolloin ihmiset elivät villeissä laumoissa, viettivät yönsä luolissa, eivät tunteneet *maanviljelystä*, vaan käyttivät elatukseen metsänriistaa ja surmasivat ja söivät toisiaan. Ihmissyöntiin siihen aikaan varmaankin antoi aihetta enemmän ruuanpuute kuin joku uskonnollinen tai herkkusuiden keksimä ja ylläpitämä tapa. Ihmiset söivät toisiaan, kun eivät muulla tavoin saaneet kylliksi ravintoa (sillä mitä luonto itsestään kasvatti, se oli pian korjattu, eikä metsänriistakaan kaikkialla ja aina riittänyt ravintotarvetta tyydyttämään); saammehan vielä nykyäänkin toisinaan kuulla esim. haaksirikoon joutuneitten ihmisten, kiihkeän nälän äärimmäisen epätoivon ajamina, toisiaan ruuakseen käyttävän. Ihmisten oppiessa maanviljelystä tuntemaan, rupesi julma ihmissyöntitapa vähenemään, koska nyt jo maa varsinkin yhdessä karjanhoidon tuotteiden kanssa riittävästi täytti ravintotarpeen. Kun vielä keksittiin aura, jonka ajankäänteen muodostava uudistus merkitykseltään melkein pä voidaan asettaa meidän höyrykoneittemme rinnalle, saatiin maan hedelmällisyys kohoamaan ennen aavistamattomaan määrään. Mitä paremmin ihminen oppi maata muokkaamaan, lannoittamaan

ja kastelemaan, sitä runsaammin rupesi luontokin anti-
 miaan lahjoittelemaan. Vuorityö ja merenkulkukin rupe-
 sivat kehittymään, katuja ja satamia alettiin rakentaa.
 Yhä useampia ja parempia työvälineitä keksittiin raaka-
 aineitten hankkimista, muokkaamista, käyttövaroiksi val-
 mistamista varten. Minkälaisia toiveita Ciceron aikoina
 herätti vesimyllyn keksiminen, siitä on meille säilynyt
 senaikuisen runoilijan Antiparoksen antama elävä, runo-
 pukuinen kuvaus. Suuremmoista edistystä merkitsee
 työvoimain kehittyminen tarkoituksenmukaiseen yhteis-
 työskentelyyn teollisuuden alalla. Vähemmiksi eivät myöskään
 ole arvattavat maanviljelyskemian aikaansaannokset
 maan tuotantokyvyn korottamiseksi. Saatuansa vihdoin
 höyry- ja sähkökoneiden monipuoliset jättiläisvoimat pal-
 velukseensa, minkälaisia ihmetöitä onkaan ihminen siitä
 asti suorittanut, mitä aarteita maan uumenista itselleen
 valloittanut, miten monipuolisesti oppinut luonnon anti-
 mia hyväksensä käyttämään. Mitä muinoin haaveilijat
 uneksuivat noidista, jotka olivat ottaneet henget tai itsepä
 paholaisen palvelukseensa, sen ovat höyryn, sähkön, ko-
 neenrakentelun ja kemian ihmeteltävät aikaansaannokset
 nyt jo monin verroin voittaneet. Miten ovatkaan monet
 esineet, jotka muinoin olivat ylen harvinaisia ja kallis-
 arvoisia, nykyisin hyvin vähäarvoisia ja helppoja, syystä
 että koneet niitä nyt niin helposti ja niin suunnattomin
 määrin valmistavat! Ja kuitenkin eivät luonnon- ja
 teknilliset tieteet nykyään vielä ole alkeitten kantaa pal-
 joa pitemmälle edistyneet. Mitä tulevaisuus vielä on
 helmastaan ilmoille luova, on epäilemättä kaikki tähän-
 astiset tulokset varjoonsa kätkevä.

Kun nyt ajattelemme, että sosialistisessa yhteiskun-
 nassa työ on oleva erittäin tarkoituksenmukaisesti järjes-
 tetty, että ne äärettömät määrät työvoimia, jotka nyt
 tuhataan tuottamattomiin tarkoituksiin, voidaan käyttää
 hyödylliseen tuotantoon, että koneitten käyttöä yksityis-
 taloudessa ehkäisevät rajat tulevat poistumaan ja yhteis-
 kunta koneitten käytön kaikille aloille ulotuttava, jättävä
 luonnonvoimien suoritettaviksi monenlaisia töitä, joita
 tänään vielä ihmiskäsin toimitetaan; jos lopuksi vielä
 otamme huomioon, kuinka tehokkaasti tutkimus- ja kek-

sintöhenki, jota ei olemassa-olon taistelu enää ole tukahuttamassa ja ehkäisemässä, on kaikkia tuotannonhaaroja edistävä: jos kaikkea tätä ajattelemme, täytyy tosiaankin olla hyvin ahdasjärkinen voidaksensa väittää saavuttamattomaksi tulevaisuudenunelmaksi väitteen, että sosialistinen yhteiskunta jokaiselle yksilölle suo laajalleulottuvan mukavuuden. Muistakaamme vaan lukuisia, kerran hyvin harvinaisia kulutustavaroita, joita nyt valmistetaan niin runsaat määrät, että niistä on tullut aivan yleisiä nautintoaineita ja käyttöesineitä.

Ranskan kuninkaan Henrik IV:n ja hänen seurueensa matkasta Kanossaan kertoo maailmanhistoria: »Käsillään ja jaloillaan ryömien tai oppaitten hartioista kiinnipidellen, milloin kompastellen, milloin pitkät matkat itseään alasvieritellen pääsivät miehet lopulta alppisolasta alas. Kuningatar ja hänen palvelijattarensa asettuivat häränvuodille istumaan ja vedettiin heidät sillä keinoin alas». Nykyään kulkee kuka tahansa tuon saman matkan Gotthardin rataa pitkin muutamissa minuuteissa ja niin mukavasti kuin suinkin toivoa saattaa, jos hänellä vaan on taskussaan tarpeeksi pientä rahaa, millä lunastaa itselleen rautatiepiletin. Vielä 15:llä vuosisadalla luettiin paita ylellisyystavaroitten joukkoon. Ranskan kuninkaan Kaarle XII:n puolisoa yleisesti kadehtittiin siitä syystä että hänellä oli enemmän kuin kaksi liinaista paitaa. — Tehköön lukija itse tästä johtopäätökset!

Schwabin Alppien yläköseuduissa löytyy lukuisia kyliä, jotka muinoin kuivina kesinä kärsivät kovaa veden puutetta. Sinne on nyt Alppivesijohtoja rakentamalla saatu puhtainta, kirkkainta vettä yllinkyllin. Matkustellessani useita vuosia sitten kerran keskikesällä noilla Alppiylängöillä, pyysin muutamalta talonpoikaistytöltä hieman raitista juomavettä. Pienokainen vastasi hyvin huolestuneena, ettei löytynyt vettä, ei ollut pitkään aikaan satanut, hyvä jumala oli niin vähän vettä heille suonut. Minä selitin hänelle, että alhaalla laaksossa kyllä löytyi vettä kuinka paljon tahansa, ja että tarvitsi vaan rakentaa pumppulaitos ja johtotorvia, niin olisi hänenkin kylässään runsaasti ja kaikkina vuodenaikoina

raitista vettä saatavissa sekä ihmisillä että eläimillä. Piennokainen ei näyttänyt jaksavan sanojani uskoa, hän naurahti — aivan kuin porvarilliset jäsenet 1893 vuoden valtiopäivillä Saksassa tulevaisuuden valtiosta keskusteltaessa, kun muuan heidän vastustajistaan luki näitä asioita käsittelevän kohdan tämän kirjasen aikaisemmasta painoksesta; he pitivät sentapaisia mietteitä pelkkinä satuina, joita oli jostakin laiskurien kultalasta sepitetty.

Ei ainoastaan sosialisti Engels, myöskin kuuluisa, porvarillisten mielipiteitä edustava taloustieteilijä Ricardo (1778—1823), jonka kirjallinen tuotanto sattui tämän vuosisadan alkupuolelle ja joka siis ei vielä tuntenut nykyisiä tuotannon lisäämisen välineitä, selittää kuuluisan »Principles»-teoksensa johdannossa, että ehdottomasti suurin osa tavaroista voidaan monistaa melkeinpä rajattomiin, jos vaan meillä on käytettävissä siihen tarvittavat työvoimat ja työvälineet.

Maa on Sarpatin lesken tarunomainen jauho- ja öljyruukku, tyhjentyvätön, ehtymätön.

Poroporvarin päätä varmaankin huimaa ajatus, että kerran voidaan nuo kauhunhengengettäret, hätä, puute, suru, maanpiiriltä pannaan julistaa.

Hyljättäköön siis jo tuo lapsellinen käsitys, että sosialismi muka tahtoo tuomita ihmiset spartalaisia soppia syömään, ahtaissa yhteisissä taloissa »falanstareissa» yhteensullottuina asumaan, että sosialismi yleensä tahtoo elämän alhaisille kehitysasteelle alentaa. Päinvastoin on se mukavuutta joka suuntaan yhä enemmän ja enemmän lisäävä. Me yhdymme kaikinpuolin siihen, mitä runoilija Heinrich Heine aikoinaan kirjoitti aikansa vielä hämärässä hapuileville sosialisteille, Saint Simonisteille: »Me emme tahdo olla Sansculotteja», emme yksinkertaisia porvariraukkoja; me perustamme kansanvallan, johon kuuluu pelkkiä yhtä uljaita, yhtä pyhiä, yhden hengen elähyttämiä jumalia. Te vaaditte yksinkertaisia pukuja, pidätettyjä tapoja, maustamattomia nautintoja; me sitävastoin vaadimme nektaria ja ambroosiaa, purppurivaatteita, kallisarvoisia tuoksuja, nautintoja ja upeata loistoa, hymyilevien neitosten viehkeätä tanssia, soittoa ja huvi-

näytelmiä». Mutta me vaadimme niitä kaikille ja annamme niitä kaikille, emme vain muutamille ja sanomme saman kirjailijan kanssa: »Niin, minä sanon sen varmasti: jälkeläisistämme tulee meitä kauniimpia ja onnellisempia».

KAHDEKSAS VÄITELMÄ.

Sosialismi on taiteiden tehokkain edistäjä.

Aivan viime aikoihin asti on yleisesti vallinnut se ennakkoluulo, että sosialistien maku muka ei ulotu vatsan vaatimuksia ulommaksi, taiteita he muka katselevat sivistymättömäin välinpitämättömillä jopa vihamielisillä silmillä. Tämmöiset luulot ja väitteet tuskin kaipaavat perusteellisempaa kumoamista, senjälkeen kun sosiaalidemokraatit ja sosialistinen köyhälistö joka tilaisuudessa ovat osottaneet vilkkaasti harrastavansa taidetta ja kaikkia aatteellisen kulttuurin eri aloja, ja heidän edustajansa parlamenteissa, kunnallishallituksissa ja yhdistyksissä ovat myöntäneet runsaita rahavaroja taidetta edistäviin tarkoituksiin. Me asetamme taiteen paljoa korkeampaan arvoon kuin vallitseva luokka, joka sitä pitää vain omana yksityishuvituksenaan ja leikkikalunaan, ja »sen — traagillisuuden taivaankorkeutta ja intohimojen merensyvyyttä tulkitsemaasta — alentaa vain vierashuoneittensa siroja polttosavi- ja pronssikoruja valmistelemaan. Meille on se ylevä, jumalainen kuningatar, joka sielumme herkimmät tunteet kirvottaa, ihanimpiin aatteisiin meidät herättää, jalompiin tekoihin kannustaa, johtaa meidät kauneuden ylevää maailmaa tajuamaan, todellisen sivistyksen ja valistuksen aurinkoisille ylängöille.

Ei myöskään tarvittane pitempiä todisteluja osottaaksemme, että vasta sosialistisessa ilmakehässä taiteet saat-

tavat kehittyä kukoistukseen, jonka vertaista ei tähänasti edes taiteelle otollisimpina aikoina ole nähty. Kun ihmisten kykyä ja tarmoa aineelliset huolet ja puutteet eivät enää ole lamauttamassa, kun yksilöiden elämän ei enää tarvitse tuhoutua olemassa-olon kiihkeässä ottelussa, kun he vihdoinkin saavat kylläksi lepoa ja tilaisuutta lahjojansa kehittääkseen, silloin on tositaiteen suojelushenki elähyttävä, innostava kaikkia taidekykyjä; taideaistin yleistämiseksi on sitä jo kouluissa herätettävä ja kehitettävä. Nykyään sitävastoin vain harvoin todellisia neroja ilmestyy, ja heilläkin säännöllisesti on hyvin monenlaisten vaikeuksien kanssa kamppailtava; tusina-taiteilijoitte runohepo taas raha-ansion ikeeseen valjastettuna raskaasti huokailee, ja taiteen jalous kokonaan saastuu sen näin kapitalistisen hienoston mauttomuutta tai turmeltunutta makua palvellessa.

YHDEKSÄS VÄITELMÄ.

Sosialismi ei rajoita yksilön vapautta, vaan lisää sitä joka suhteessa.

Niiden hämäräin käsitysten joukossa, joita useimmat ihmiset sosialismista itselleen muodostavat, on hyvin yleinen semmoinenkin, ettei sosialismi ole ajateltavissa, ellei ihmisiä — spartalaiseen malliin — pueteta valtiolliseen pakkotakkiin. »Suureksi kasarmiksi» tai »suureksi kuritushuoneeksi» kuvitellaan sosialistista yhteiskuntaa, minkä vuoksi varsinkin vapaamielinen suunta sen edessä ristitsee silmänsä.

Edellisten väitelmien esityksistä käynee helposti selville, että sosialistisessa yhteiskunnassa on vallitseva täydellinen nauttimisen eli *kulutuksen* vapaus. Vain *elinkeinon*, toimialan valinnassa voisi siis jonkinlainen

pakko tulla kysymykseen, s. o. voitaisiin otaksua, että jokaisen täytyisi alistua suorittamaan niitä töitä, joita yhteiskunta on hänelle määräävä. Sillä, jos kerran ehdoton toimintavapaus vallitsee, kenellä silloin, sanotaan, on halua ryhtyä vaikeita, vaivaloisia ja epämieluisia töitä suorittamaan? »Kuka sosialistisessa yhteiskunnassa jalkineemme harjaa?» on usein toisteltu Eugen Richter'in esittämä kysymys, jolle monasti on naureskeltu.

Tähän kysymykseen vastausta etsiessämme on useampia eri näkökohtia huomioonotettava. Ensiksi: mitä laajemmalti koneet tulevat tuotannossa käytäntöön, sitä enemmän vähenee erotus eri töiden laadun välillä. Työn vaivaloisen ja vastenmielisen osan suorittavat koneet; ihmistyö rajoittuu koneitten hoitoon ja niiden työskenteilyn ohjaamiseen. Kaikki erityisten töiden yhteydessä olevat terveydelliset ja esteettiset epämuokavuudet voidaan nykyaikaisen tekniikan avulla helposti voittaa ja poistaa. Jos porvarillisessa yhteiskunnassa tämä työnhelppotus ja työtapojen parannus joko ei ensinkään tai vain riittämättömässä määrässä on käytännössä, on siihen syynä yksityistuottajain tai valtion ja kuntien säästäväisyysnäkökohdat, jotka luonnollisesti sosialistisessa yhteiskunnassa eivät ensinkään tule kysymykseen. Jos edelleen nykyään vielä useita töitä suoritetaan ihmiskäsin, vaikka niitä yhtähyvin voitaisiin koneellakin toimittaa, aiheuttavat tämänkin samat säästäväisyyttä silmämääränään pitävät näkökohdat, koska näet ihmistyö, työntekijäin tarjonnan ollessa suuri, monasti käy niin tavattoman halvaksi — eli oikeammin sanottuna kerrassaan halpa-arvoiseksi —, että ihmisvoimilla nuo työt saadaan vieläkin halvemmalla tehdyiksi kuin koneilla. Mutta jo nykyään ovat koneet ainakin melkoisesti huojentaneet ja tehneet vähemmin epämiellettäväksi monia töitä, jotka ennen olivat vaivaloisia ja vastenmielisiä. Maanviljelystyöt kuuluivat muinoin raskaimpiin kaikista. Nykyään jo monissa maissa yksinkertainen talonpoika kyntää höyryauralla ja pui puimakoneella, ja pienviljelijänkin tallissa näemme helposti käsiteltävän rehunuhakkuu-koneen ihmistyötä helpottamassa. Löytyykö vastenmielisempää työtä kuin makkien puhdistus? Nykyään toimitetaan tämäkin työ edistyneem-

pien maitten väkirikkaimmissa seuduissa koneilla, ja missä näin ei ole asianlaita tai missä tämmöinen järjestelmä vain osittain on käytännössä, siellä on siihenkin syynä asianomaisten yrittelijäin säästäväisyydestä johtuva koneiston epätäydellisyys. Sosialistisessa yhteiskunnassa on, niinkuin Bebel sanoo, »mitä laajin ja suurenmoisin voimakoneiden (moottorien) voimien ja mitä täydellisimpään koneiden ja työvälineiden käyttäminen, yhteydessä mitä tarkimman, erityiskohtaisimman työnjaon kanssa, saattava tuotannon niin korkealle kehitysasteelle», ettei ainoastaan yhteisön tarpeitten valmistamiseen tarvittava työ ole yhä vähempään supistettavissa, vaan että myöskin vaikeiden ja helppojen, miellyttävien ja vastenmielisten töiden välinen erotus voidaan yhä enemmän ta-
sottaa. Konetyön kautta supistuu, kuten sanottu, erotus erilaatuisten inhimillisten töiden välillä yhä pienemmäksi; niinpä ei vähene ainoastaan työnsuorituksen helppouden ja vaikeuden tai sen herättämän mieltymyksen tai vastenmielisyyden välinen erotus, vaan myöskin erotus työ-
taidon, kyvykkäisyyden hankkimisen helppoudessa tai vaikeudessa on yhä enemmän häviävä; senvuoksi saataakin sosialistisessa yhteiskunnassa siirtyminen toisesta toimesta toiseen helposti käydä päinsä.

»Kuka sosialistisessa valtiossa kiviä murskaa?» kysellään usein. Vastaus: sosialistisessa valtiossa ihminen ylipäänsä ei ollenkaan kiviä murskaa, vaan koneet hoitavat sen työn, niinkuin jo nytkin monasti. Muinaisen Aristoteleen unelman, että orjuus voitaisiin poistaa, jos kankurien sukkulat saataisiin itseksensä juoksemaan, on nykyaikainen tekniikka jo suuressa mittakaavassa toteuttanut.

Mutta niin kauvan kun inhimillisessä työssä sen laatuun nähden on erotusta olemassa, voidaan mahdollista vastenmielisyyttä helposti lieventää sen kautta, että työssä otetaan käytäntöön henkilöjen vuorottelu; joten siis eri yksilöiden vain ajoittain olisi sellaisia töitä suoritettava.

Toiseksi on vastenmielisyyttä erinäisiä töitä kohtaan helposti voitettavissa jakamalla palkintoja niille henkilöille, jotka suostuvat näihin käsiksi käymään. Jonkinlaisia palkintoja voidaan yhteiskunnassa aina jakaa, vaik-

ka yhteiskunnan puolesta onkin täysin riittävästi huolta pidetty kunkin yksilön tarpeitten tyydyttämisestä jopa hänen ylellisyyden vaatimuksistaankin.

Kolmanneksi voitaisiin epämiellyttävien töiden työaika arvioida korkeammaksi kuin tavallisten.

Neljänneksi ja pääasiallisesti: luullaankohan, etteivät ihmiset, jotka täysin tajuavat työn olevan välttämätön yleisön ja samalla myöskin heidän yksityiseksi hyväkseen, helposti voisi toistensa kanssa sopia, miten jakaantuvat eri töihin tai miten vaivaloisissa töissä vuorottelevat. Missä ei työtä tehdä, kuten nykyään, vain niukan palkan vuoksi, missä päinvastoin ihminen on sen tietoisuuden läpitunkema ja elähyttämä, että hän itsekin pääsee täysin määrin työnsä hedelmistä nauttimaan; missä ei työtä ylenmäärin sälytetä kenenkään niskoille eikä ketään pakoteta siinä voimiansa lopen uuvuttamaan; missä mitä runsaammin elintarpeita on saatavissa ruumiinvoimien uudistamista varten, missä työhuoneissa on riittävästi puhdasta ilmaa ja valoa, ja ne muutenkin ovat rakennetut ja varustetut niin tarkotuksenmukaisesti kuin suinkin toivoa saattaa — siellä ihminen kernaasti alistuukin tarpeelliseen kollektiivi- (yhteis-) työhön, turhan tarkkaan punnitsematta olisiko hänen työosuutensa mahdollisesti jonkun verran vaivaloisempi kuin muiden. Löytyyhän jo nykyaikana kylliksi esimerkkejä tästä; mainitsemme vain vapaaehtoiset palokunnat, joille ei tule ainoastaan vaivaloiset työt kysymykseen vaan useinpa hengenvaarallisetkin.

Kirkon ja luostarien historiasta tunnemme joukottain esimerkkejä tavattomasta itsensäkieltämyksestä, johon hautantakaisten autuudentilojen toivo on yllyttänyt ja voimia elähyttänyt. Jos jo luuloteltu onni saattaa taivuttaa ihmiset kautta elämänsä uhrautumaan todellisen tai uskottellun yhteishyvän asialle, kuinka paljon alttiimmat ovatkaan ihmiset sosialistisessa yhteiskunnassa niihin varsin vähäpätöisiin uhrautumisiin, joita kollektiivityö vielä mahdollisesti on vaativa; olletikkin kun jokainen voi silmin nähdä, käsin kokea tuon suuren siunauksen, minkä tämä työ kaikille yhteiskunnan jäsenille tuottaa; huomioon on tässä otettava myöskin kasvatuksen suuri merkitys (se

onkin sosialistisessa yhteiskunnassa antava aivan toisenlaisia tuloksia kuin nykyisessä).

Yhtä huonosti perusteltu on virkavaltaisuuden pelkokin. Semmoinen on aina yhteydessä erityisten, joko rahaan tai muihin oikeuksiin perustuvien etujen kanssa, joita virka-asema tuottaa. Mutta missä jokaisella on kaikenlaista mukavuutta kylliksi tarjolla ja missä jokainen saapi nauttia mitä laajimmalle ulottuvaa vapautta, miten siellä voisi virkavaltainen järjestelmä tulla kysymykseen? Sosialistisessa yhteiskunnassa on jokainen niin sanoaksemme valtion virkailija, eivätkä yleisissä laitoksissa esim. tavaravarastoissa virkailevat henkilöt nauti enempää arvoa eikä enempiä etuja kuin joku yksityishenkilö, eikä heillä myöskään ole minkäänlaista valtaa ryhtyä muita komentelemaan. Myöskään ei heillä suinkaan ole minkäänlaista etua mielivaltaisista suoralta tieltä poikkeamisista. Onhan muuten jokainen yleisessä palveluksessa suoritettu työ oleva riittävän tarkastuksen alainen ja viime sijassa on yhteiskunta itse tarkastelijana.

Ainoastaan n. s. vapaamielinen suunta syyttäne socialismia vapauden rajoittamisesta. Kuitenkin on päivänselvää, että vapauden, jonka tuo samainen vapaamielinen suunta lipullensa kirjoittaa, kapitaaliln ylivalta tekee pelkäksi tyhjäksi sanaksi, harhaluuloksi, joka ei petä ainoastaan palkkatyönorjia ja köyhälistöä yleensä vaan itsepä noita suurten pääomainsa avulla liikettänsä harjoittavia teollisuusherrojakin. Sillä niinkuin työmiehet ovat orjallisesti riippuvaiset työnantajistaan, niin ovat nämät ostajistaan ja kilpailijoistaan, virkamiehet esimiehistään, miehet vaimoistaan ja vaimot miehistään riippuvia. Tuskin voitane ajatella pahempaa pakkotilaa, kurjempaa orjuutta, kuin nykyiset elämän ja elinkeinosuhteet, jotka sadun outojen hirviöiden tavoin kietovat ihmiset imuraajojensa syleilyyn ja heidän vapautensa sydänveren tyhjiinimevät. Kapitalistiset olosuhteet ovat helmastansa synnyttäneet kaikkien orjuuden kaikkien alla, kutoneet tuon suuren valheiden verkon, jonka silmukkoihin koko maailma tietäen tai tietämättään on kietoutunut. Ja miten voidaan elinkeinon valinnan vapaudesta puhuakaan nykyisessä yhteiskunnassa, missä sitä vanhempien taloudelliset olo-

suhteet niin suuresti rajoittavat! Miten monen täytyykään ryhtyä ammattiin, johon hänellä ei ole kykyä eikä taipumusta, sillä aikaa kun hän jossakin toisessa toimessa olisi hyvinkin kunnostanut itseänsä. Ainoa todellinen vapaus, minkä porvarillinen vapaamielisyys suo kansan sivilille riveille, on nälkään nääntymisen vapaus. Mutta itsellensä vaativat nuo samat vapaamieliset jokaista vapautta, jota joku »Don Juan»-hekumoitsija Mozartin oopperan aariassa itselleen haaveilee.

Vaatienvapautta, oikeata vapautta, vapautta kaikille vaadimme me myöskin sosialista, yleistä yhdenvertaisuutta, joka yksistään tuon vapauden voi toteuttaa.

Varmaa on myöskin, että sosialistisessa yhteiskunnassa ryhdytään tarkoituksenmukaisiin toimenpiteihin rikollisten ilkeävaltaisuuksien ehkäisemiseksi, ja oikeudenmukaisempiin ja soveliaampiin kuin mitä kapitalistisessa yhteiskunnassa on mahdollista. Varmaa on taas toiselta puolen, että lukuisat, jopa useimmat rikoslajit eivät sosialistisesti järjestettyä yhteiskuntaa ensinkään tule häiritsemään, siitä syystä että niihin joko puuttuu yllykettä tai yleinen korkeampi valistus ja hengenviljelys ja ennen kaikkea taloudellisten olojen perinpohjainen parannus tekee yksilöt vastustuskykyisemmiksi sellaisia kiihotuksia vastaan. Ovathan sitäpaitsi nykyään useimmat rikokset rikoksia omistusoikeutta vastaan, ja suurimmaksi osaksi nykyisten taloudellisten epäkohtien aiheuttamia.

KYMMENES VÄITELMÄ.

**Sosialismi ei lamauta toimintahalua ja keksintö-intoa, vaan päinvastoin vilkastuttaa ja elähyttää kumpais-
takin mitä suurimmassa määrässä.**

Lähinnä uskonkappaletta luonnon itaruudesta ja mahdottomuudesta yleistää korkeinta mukavuutta — ja uskonsäätöä vapauden rajoittamisesta, — on uskottelu että sosialismi lamauttaa toimelijaisuuden ja keksintöinnostuksen, tavallisimpia oppiamme vastaan esitettyjä vastaväitteitä. Jos semmoisia esittävät kauppaneuvokset, valtion tai kuntien palveluksessa olevat yleiset syyttäjät, yliopiston professorit tai muut senkaltaiset, ei se suinkaan ole uutta eikä outoa, mutta enemmän on omiansa ihmetyttämään kuullessamme syvämietteisen ajattelijankin, sellaisen kuin E. v. Hartmann'in (jonka vahvimpiin puoliin tosin ei kuulu yhteiskunnallisten pulmakysymysten ratkaiseminen) hyväksyvän tämän psykologisen (sielutieteellisen) uskonkappaleen ja kietovan sen järkeis- ja sala-oppisista säikeistä kudottuun filosoofiseen oppijärjestelmäänsä. Hartmann ei ole sokea näkemään taloudellisen kilpailun vahingollisia puolia. Kirjassaan »Phänomenologie des sittlichen Bewusstseins» (Oppi siveellisen tietoisuuden ilmiöistä) lausuu hän ajatuksensa näistä asioista seuraavaan tapaan: »Taloudellisen kilpailun vaatimat uhrin ja uhraukset eivät suinkaan ole arvioitavat vähemmän merkitseviksi kuin sodan, päinvastoin ovat niiden vaikutukset paljoa yleisemmät ja laajemmalle ulottuvat kuin viimeksimainitun. Kuinka paljon työvoimaa tuhlautuu kahteen, yleisön suosioista keskenänsä kilpailevan kauppiaan välisessä ottelussa, kuinka paljon puutetta kärsivätkään heidän perheensä, kuitenkin kärsivällisesti koettaen siihen alistua toivossa, että sitkeällä kes-

tävyydellä lopulta voivat tuon kilpailijansa »tappaa»! Kuinka paljon hyödyttöntä hikeä vaatiikaan ihmisiltä jos sen paikan, toimialan kiihkeä tavoittelemisen, missä voisivat työnsä rahaksi muuttaa, kuinka paljon vaivaloisesti hankittua kykyä ja taitoa, kuinka paljon oppiaikaa meneekään hyödyttömästi hukkaan yrityksissä vaihtaa jo valittu työ-ala paremmin tuottavaan s. o. kilpailun vähemmän polkemaan! Kuinka paljon kurjuutta, nälkää, sairautta, vihaa, katkeruutta loihtiikaan ilmoille tuo säälimätön olemassa-olon taistelu työntekijäin ja kapitalistien välillä, taistelu, jossa mitä tuhoavimpina aseina ovat työmiesten puolella lakot ja työnantajain puolella työnsulut, työväen joukottain erottamiset! Kuinka rajattomat ovatkaan kärsimykset kansan, jonka taloudellisesti ylivoimainen kilpailija vähitellen rutiköyhäksi nylkee, uhrin ollessa kerrassaan kykenemätön vapautumaan verenimijänsä tuhoavasta syleilystä. Kuinka usein käyttävätkään taloudellisesti edistyneemmät kansat sotia vain välikappaleinaan voidaksensa, joko valloituksien kautta tai viattomilta näyttävien tullisopimusten nojalla, taloudellisesti takapajulle jääneeltä kansalta kaikessa rauhassa sydänveren imeä! Ja lopuksi kilpailun välttämättöminä, viimeisinä ja kentiesi turmiollisimpina seurauksina: alituisesti vuorotellen, kiihkeä liikatuotanto ja pakollinen tuotannonvähennys, uhkayritysten, huijausten, keinottelujen ajanjaksot ja niitä kintereillä seuraavat liikepulat, tuotteiden hinnan keinotekoisesti kallistaminen ja liikepulien aiheuttamat tuotannonlamautumiset seurauksineen. — Jos luomme yleissilmäyksen kaikkeen tuohon taloudellisen kilpailun aiheuttamaan surkeuteen ja kurjuuteen, on todellakin hyvin lähellä tuo sosialidemokratinen ajatus, että kaiken tämän pahan alku ja juuri, kilpailu, olisi poistettava. Mutta jos asian ytimeen tunkeudumme, huomaamme kyllä tämän päätelmän yhtä malttamattomasti tehdyksi, kuin jos sodan tuottamista monenkaltaisista onnettomuuksista vedämme sen johtopäätöksen, että kaikki sota ehdottomasti on poistettava (sic!) Sillä yhtä eittämätön kuin tuollainen johtopäätös on eudaimonistiselta (onnellisuus-opin) kannalta yhtä paikkansa pitämätön on se evolutioniselta (kulttuurin kehityksen) kannalta katsottuna.

Tämä viimeainittu näet osottaa kilpailun kaiken edistymisen välttämättömäksi vauhtipyöräksi, ilman sen liikkeelle panevaa voimaa pysähtyy taloudellinen edistys, tekniikan ja taloudellisten työtapain täydellisentyminen, työnjaon kehitys, ja ennen kaikkea osottautuu kilpailu tehokkaimmaksi käyttövoimaksi kun on kysymyksessä ahkeruuden ja älyn korkeimpaan määräänsä kehittyminen, työ- ja luomiskyvyn täydellisin hyväksensä käyttäminen . . . Sentähden onkin vapaamielinen suunta kyllä väärässä koettaessaan kieltää tai kaunistella kapitalismin tuottamaa sanomatonta kurjuutta, mutta täysin oikeassa puolustaessaan kilpailua kaiken edistyksen suorastaan välttämättömänä kohottimena.»

Hartmann'in oppi-isä on Schopenhauer, joka väittää kaikki olemassa-olon pahat puolet johtuvan puutteesta ja ikävyydestä. »Tahtominen ja pyrkiminen», sanoo hän, muodostavat ihmisen koko olemuksen, jossa ne sammuttamattoman janon kaltaisina ilmenevät. Kaiken tahtomisen perustana on tarve, puute, hätä. Mutta jos ihmiseltä puuttuu asia, johon hänen sopii tahtonsa kohdistaa, valtaa hänet hirmuinen tyhjiys ja ikävyys . . . Ikävyyttä ei mitenkään voi pitää vähätöisenä pahana. Se lopulta kasvoille kuvastaa todellisen toivottomuuden tuskan. Se saattaa oliot, jotka niin vähän kuin ihmiset toisiansa rakastavat, kuitenkin niin suuresti toistensa seuraa etsimään, että siitä tulee seura-elämän varsinainen lähde. Sen ehkäisemiseksi ryhdytäänkin aivan yleisiin, julkisiin toimenpiteihin aivan samoin kuin yleisten onnettomuuksien torjumiseksi; jo valtioviisauksin älyää tarpeelliseksi tässä suhteessa jotakin tehdä, koska tämä paha, samoin kuin sen vastakkainen äärimäisyys, nälänhätä, voi ajaa ihmiset mitä hillittömimpiin hurjuuksiin. *P a n o m e t c i r c e n s e s*, leipää ja huvinäytelmiä tarvitsee kansa. Minkä puute vaikuttaa kansan syvien rivien alituisena ruoskana, sen tekee ikävyys hienon maailman alituisena seuralaisena».

— Tähän huomauttaa A. Lindner: »Eivät vain nälkä ja lempi, niinkuin Schiller sanoo, käytä tämän maailman koneistoa, kolmanneksi tekijäksi tulee siihen vielä ikävyys. Aivojen tyhjiys on yhtä sietämätön kuin vatsan, se ajaa ihmisen mitä naurettavimpiin, hassumpiin, mie-

lettömimpiin tekoihin. Sen kiusamana jättää hän elämän mukavuudet ja hyvinvoinnit ja syöksyy vaaroihin vain niistä onnellisesti pelastuaksensa. Hän etsii pelipöytää, teatteria, salonkia, kilparataa, hän kiintyy ihmisiin, joita ei voi sietää, valitsee seurakseen kylmänkal-sean kiekailijanaikkosen, joka kaikin keinoin koettaa häntä epävarmuuden kiikussa kiikutella, ennemmin kuin miellyttävän kohteliaan kaunottaren, joka hänestä kykenee ikävyyden vain muutamiksi hetkiksi karkoittamaan; näkeepä hän itsensä lopulta pakotetuksi työtä etsimään, voidaksensa siitä löytää hoivaa ikävyyden tuottamille tuskille. Niinpä käy miljoonainomistajakin säännöllisesti vielä pörssissä, ja rikas hienoston herra astuu valtion tai sotapalvelukseen — välttääkseen ikäväänsä kuolemista. Totta tosiaan, ikävyys on suurempi onnettomuus kuin nälkä, ihmisen henkeä on paljon vaikeampi kyllästyttää kuin hänen vatsaansa. Vatsan tarpeet ovat tyydytettävissä kolmella aterialla päivässä, henki ei tyydy niin vähään, se tahtoo aina ruokailla, se on tyydyttämätön, kyllästymätön. Silmänräpäys sulattaa, minkä edellinen tuotti; yhäti ammottaa henkinen tyhjiys, yhäti uutta ravintoa vaatien. Ikävyys j. n. e.' — Tahdonpa jo keskeyttää, ennenkun se jo lukijankin valtaa. Kuitenkin tahtoisin tässä yhteydessä esittää muutaman konservatiivisen (vanhoillista suuntaa edustavan) kirjailijan, A. Horwicz'in, joka useita vuosia sitte julkaisemassaan, siveysopillisia kysymyksiä käsittelevässä kirjassaan »Moralische Briefe» muun muassa kirjoitti: »Ei löydy mitään mielettömämpää kuin alituisen nauttimisen halu. Se on mahdotonta, se on vastoin luonnonlakeja. Ihmishermot eivät siihen pysty. Te köyhistä köyhimmät, te, jotka elämän helppoisuuden taidon, nauttimisen taidon teette niin naurettavan vaikeaksi, että tuskin vaivaloisesti saatte itsenne laahatuiksi salongista toiseen, täytätte ja lihotatte vatsaanne jokapäiväisillä päivällis- ja illalliskemuilla ja juomingeilla j. n. e. Teidän tylsä-ilmeiset, elämäkyläiset poroporvari-kasvonne saarnaavat selvemmin kuin mikään muu vanhaa, yksinkertaista oppia, ettei ihminen mielivaltaisesti voi nautintojensa määrää rajattomiin lisätä. Nauttia elämää! Niinpä niin, tehkää vaan se tunnussanak-

senne, elämänne ohjenuoraksi, mutta pitäkää muistos-
sanne, että ihmisluonnollakin on lakinsa, tunnustakaa,
että paras, pysyvin nautinto, kaikkien nautintojen kallis-
arvoisin mauste on rehellinen, tunnollinen työ, samoin-
kuin kaikenlaisia torttuja ja herkkuja ahmineelle leipä ja
liha kuitenkin pysyvät terveellisimpinä ravinto-aineina.
Työ vasta tekee kykeneväksi nauttimaan, se ei auta
meitä nautintoon osallisiksi ainoastaan hankkimalla tar-
peelliset nautintovälineet, nautintoaineet, vaan vielä
enemmän sen kautta, että se tekee ruumiimme enemmän
nautintokykyiseksi, virkistää mielen ja suo sille nuorteta
jänteveyttä ja tarmoa, samoin kuin lopulta vielä sen kautta,
että se vastakohdan laajuuden kautta niin sanoakseni
tekee tien vapaaksi nautintoon, aivan kuin heilurikin
ensin on nostettava ylöspäin, ennenkun se voi ruveta
heilumaan.»

Kaikki elimet ja kyvyt, jotka me omistamme, vaa-
tivat toimintaa, ja tämän tarpeen tyydyttäminen on yksi
onnemme ehtoja.

Jos työmies tuntee työn taakaksi, jonka kimpussa
hänen nälkäpalkasta täytyy kohtuuttoman pitkät työ-
päivät raataa, uuvuksiin asti ponnistella, koneellisen ikä-
viä ja yksitoikkoisia tehtäviä monenlaisten höyryjen täyt-
tämässä huoneistoissa suorittaessaan, jos kanslia-virka-
mies kernaammin kävelee kuin koko päivänsä kuluttaa
hengen ja mielen viehätystä puuttuviin tehtäviin, jos
ihmiset vastenmielisesti antautuvat toimiin, joihin vastoin
heidän kykyään ja taipumuksiaan olosuhteet heitä pakoit-
tavat, jos ylipäänsä luokkavaltiossa useimpien ihmisten
elämä kuluu tehtäviin, jotka itsessään ovat kaikkea vie-
hätystä vailla ja joita ainoastaan niistä toivottu voitto
tai etu voi tehdä jossakin määrin puoleensavetäviksi —
siksikö luullaan ihmisen ylipäänsä mieluummin laiskot-
televan kuin työtä tekevän? Eikö jo vain pintapuolinen-
kin silmäys kaikkiin ikä- ja säätyluokkiin osota, että
toimintahalu, tuo mahtava kiihotin voimienkehittämiseen,
kaikkeen työhön ja luomiseen, on terveesen ihmiseen
aivan luontaisesti juurtunut, että ruumiillisessa ja henki-
sessä suhteessa säännöllisesti kehittyneelle ihmiselle ei
mikään ole sietämättömämpää kuin toimettomuus, että

hän vain sentähden, ettei hänellä ole tilaisuutta kykyänsä ja taipumuksiansa vastaavaan säännölliseen toimintaan, vajoaa laiskuuteen taikka ryhtyy harjoittamaan kaikenlaisia mauttomia tyhmyyksiä, kehoja kepposia, jotka usein hänelle itselleen tulevat hyvinkin kalliiksi! Antakaa hänelle vain tilaisuutta hyödylliseen toimintaan, joka samalla häntä viehättää ja katsokaappa, eikö se häntä vedä puoleensa ja itseensä kiinnitä, jopa siihen määrään, että hän piankin koko innollaan ja harrastuksellaan työhönsä antautuu. Mitäpä on lasten hävittämiskiihko muuta kuin toimintaviettä, joka sentähden hävittävänä ilmenee, ettei se vielä kykene mitään uutta luomaan. Lukemattomissa muodoissa ilmestyy ihmiselämässä toimintahalun voima, varhaisimmasta lapsuudesta aina myöhimpään vanhuudenikään asti. Mistäpä on kaikenlainen urheilukiihko alkuperäisin ellei juuri tuosta mahtavasta toimintavietistä. Miksipä muuten ryhtyvät ihmiset, joilla ei siihen ole minkäänlaista pakottavaa tarvetta, vaikeihin, jopa vaarallisiinkin toimiin; ilmiöitä, josta elämä ja historia näyttää joukottain esimerkkejä. Tällöinen toimettomuuteen vajoamisen pelko, jossa aineelliseen puutteen joutumisen vaara ei ole ruoskaa käyttämässä, muistuttaa tuota polkupyöräin ja automobiilien käytäntöön tullessa lausuttua ennustusta, että kun ihmiset nyt eivät enää tarvitse paljo ollenkaan jalkojansa vaivata, heidän alaraajansa varmaankin ennen pitkää surkastuvat mäyräkoiran jaloiksi!

Hitaus, sanoo tohtori Navarra Zolan »Travail» (Työ)-nimisessä teoksessa, on, missä se todella on olemassa s. o. milloin ihminen jokaista ponnistusta vastustelee, ehdottomasti sairaudeksi katsottava. Sellaisessa tapauksessa voipi olla varma siitä, että velttous on jonkun taudin aiheuttamain häiriöiden merkki.

Näyttää olevan perisynti-uskonkappaleen jäännöksiä tuo, että ollaan niin taipuvaisia ihmisluonnosta pikemmin paha kuin hyvää uskomaan, ja että niin työläästi perehdytään ajatukseen, etteivät inhimilliset paheet ole ihmiselle luontoperäisesti ominaisia, eivät ole häviämättömästi häneen syntymästä saakka juurtuneita, vaan ovat käsitettävät niiden olojen aiheuttamiksi, siitä ympäristöstä,

kehitystasosta (milieu) johtuviksi, missä hän elää ja on kasvanut. Niinpä ovat monet ruvenneet suosimaan varsin epäsuotuisia ja kieroja käsityksiä ihmisluonnosta, koettaen samalla tuuditella itseään oman järkensä ja kokemuksensa etevämmyyden tunteilla. Todellisuudessa ei ihmisluonto sellaisenaan ole alkuansa läheskään niin turmeltunut, kuin miksi jumaluusoppineet ja siveyden saarnaajat sitä niin useasti kuvailevat. Ihminen on luonnostaan vain tietämätön ja itsekäs. Niinkuin jokaiseen luonnon olioon, on häneenkin juurtunut itsensä säilytysvietti ja pyrkimys hyvinvointiin. Niin kauan kun hän pysyy tietämättömyyden tilassa (ja on kasvatusta vailla), tottelee hän luontaisten halujensa mieli johteita, intohimojensa hetkenvaikutelmia, hän joko ei tunne niitä vahingollisia seurauksia, joita hänelle sen kautta voi johtua, tai ei kiihkoisassa mielentilassaan semmoisista tahdo välittää; hän tarttuu myrkkyyn, luullen sitä lieventäväksi lääkkeeksi tai ollen kykenemätön sen aiheuttamaa kiihostusta vastustamaan. Valaiskaa häntä tiedon valolla ja saattakaa hänet hyvän kasvatuksen kautta kykeneväksi intohimojensa hillitsemään, niin on hän jättävä sen, mikä on paha ja tarttuva siihen, mikä on hyvää, edellytettynä, että hyvä hänelle todella on saavutettavissa s. o. että olosuhteet ovat sellaiset, että hyvällä on enempi vaikutusvoimaa häneen kuin pahalla, että mikä on siveellisesti hyvää ja hyväksyttävää, myöskin on hänestä hyvää; sillä muussa tapauksessa ei siveellisesti hyvä ole hänestä hyvää, vaan päinvastoin mikä on siveellisesti paha ja hyljättävää, sen hän katsoo hyväksi.

Kapitalistisessa yhteiskunnassa, missä työn yllyttäminen, sen liikkeelle panevana voimana on elatuksen hankkimisen tarve, on toimintavietillä kahdet kasvot, toiset hyvät, toiset ilkeät, se on osaksi hyvä suojelushenki osaksi häijy haltija, hornan henki, ja jälkimäisen luonteen-ominaisuuksia on sillä totisesti enemmän kuin edellisen. Mutta pahan puolensa se riisuu pois sosialistisessa yhteiskunnassa, jossa yksilön henkilökohtainen etu ja onni kulkee käsikädessä yhteiskunnallisen kanssa ja jossa sitäpaitsi toimintahalu, »työtärmon liikamäärä» kansan syvien

rivien parempien elämänsuhteitten ja elanto-olojen kautta, on kohoava tavattoman suureksi.

^ Pelko, että ansaitsemistarpeen poisjääminen sosialistisessa yhteiskunnassa on aikaansaattava kulttuurin pysähtymisen, on aivan yhtä aiheeton kuin muutaman halvatun pelko, joka aina nuoruudesta asti oli juossut kainalosauvojen varassa ja jota nyt oltiin aikeissa parantaa, mutta joka arveli, ettei hän silloin enää ollenkaan pääsisi juoksemaan, kun häneltä sauvat puuttuisivat. Ei hän ollenkaan ajatellut sitä, että hän terveillä jaloillaan pääsisi paljoa nopeammin ja paremmin juoksemaan ilman sauvoja kuin ennen sauvojen nojassa.

Eriskummaista taikauskoa on siis tuo arvelu, että ihmisen, voidaksensa kulttuuria edistää, välttämättömästi täytyy tuntea puutteen ja huolen ruoskaniskuja tai kilpataistelun kannustavaa kiihotusta.

Sellaiseksi osottautuu tämä luulo myöskin, jos asiata toiselta puolelta tarkastelemme. Puute ja kilpataistelu muka juuri ovat nuo oivalliset kehitystä edistävät voimat. Tuo kelpo hätä! Tuo rakas kilpataistelu! Ja näiden kummankin kehityksenvastaisia vaikutuksia s. o. niiden kulttuurin edistystä ehkäiseviä ja lamauttavia vaikutuksia, oletteko aivan sokeat niitä näkemään, te herrat viisaustieteen oppineet ja opettajat? Kuinka monta tuhatta kykyä onkaan tuo samainen puute, tuo sama kilpataistelu jo oraalla tukahuttanut, kasvulla katkaissut! Kuinka monta tuhatta ajattelijaa, keksijää, löytäjää, taiteilijaa, teknikkaa j. n. e. olisikaan epäilemättä ihmis-kunnalle kehittyhyt, ellei taloudellinen olemassa-olon taistelu, surut, puute ja kilpataistelu olisi niin paljon aikaa ja voimia kuluttaneet! Vai luullaanko luonnon niin harvoin luovan huomattavia kykyjä, että sellaisia voi ilmestyä vain ajoittain, satunnaisesti, niinkuin tähän asti on ollut asianlaita? Totta kyllä on, että nuo herrat oppineet, runoilijat, taiteilijat y. m. — jotka usein esiytyvät sitä turhamielisempinä ja itseviisaampina mitä enemmän kysymyksenalainen heidän merkityksensä on — kernaasti luulottelevat olevansa erityisemmästä taikinasta sotkettuja, taikinasta, johon luonto on käyttänyt hienonhienoja jauhoja, erityisen taidokkaasti valmistettuja jau-

hoja n:o —. Mutta todellisuudessa on jossakin sivistysjaksossa elävien ihmisten älyn laita aivan sama kuin heidän ruumiillisten ominaisuuksiensa ja samanlainen kuin eläinten ja kasvienkin laita. Tosin on laatuun nähden niissä eroavaisuuksia olemassa, mutta niin suuria ne eivät kuitenkaan ole, miksi nuo herrat niitä luulottelevat. Pikemmin tässä kasvatustieteessä ja elämänsuhteet ovat ratkaisevasti määrääviä tekijöitä. Ja jos monella suurella nerolla koko elämänsä aikana on ollut puute seuralaisenaan: kuka todistaa meille, että heistä juuri puutteen kautta eikä päinvastoin puutteesta huolimatta on tullut sellaisia kykyjä, millaisia todellisuudessa ovat olleet? Eikö historia tunne useita ensiluokkaisia neroja, jotka ovat kypsyneet onnellisen huolettomuuden päivänpaisteessa? Voidaanpa väittää, että suuret nerot, joiden kauan on ollut puutteen kanssa taisteltava, siitä ovat sieluunsa saaneet arveluttavia haavoja, josta kyllä lukuisia esimerkkejä löytyy. Totta tosiaan: mitään terveellisiä kiihottimia eivät suinkaan ole puute ja kilpataistelu, vaan pikemmin kurjia ruoskia.

Mielipide sellainen, että ainoastaan puute voi suuria miehiä kasvattaa, on yhtä mieletön kuin sekin, että ainoastaan onneton rakkaus voi lemmentyriikan (laulurunoilun) ilmoihin luoda.

Samoin kuin keväällä, auringon vuodattaessa lempeitä säteitään maapallollemme, lukemattomat idut nousevat oralle, lukemattomat kukat avaavat kupunsa ja pian rupeavat oivallisia hedelmiä kypsyttämään, samoin, sosialistisen kevään taloudellista talvea seurattaessa, nousevat taimelle tuhatlukuiset tiedolliset ja taidolliset kyvyt ja kypsyttävät kulttuurihedelmiä, joista meillä, kulttuurin lapsuuden ajanluvussa, sosialisesti kehittymättömän raakalaisuuden ajanjaksossa elävillä ei voi olla aavistustakaan. Silloin yhä enemmän ja enemmän toteutuvat runoilijain sekä vapahtajaa, Messiasia odottavien tai tuhatvuotisen valtakunnan ennustajien kultaisen aikakauden haaveelliset unelmat, toteutuvat aivan kuin monet muut muinaisaikeiset unelmat nykyaikaisen tekniikan toimesta jo ovat toteutuneet.

YHDESTOISTA VÄITELMÄ.

**Sosialismi käsittää yksilöt sellaisiksi
kuin ovat, eikä sellaisiksi kuin
heidän tulisi olla.**

Olisivatpa ihmiset enkeleitä, silloin saattaisi teidän valtione olla kohdallansa. Tämän älykkään huomautuksen saamme myöskin usein kuullaksemme.

Jos tällaisen arvostelun ytimen paljastamme, tarkastelemme minkäkaltaiseen tosi-asioiden punnitsemiseen se perustuu, osottautuu kyllä kohta tuollainen väite sulaksi mielettömyydeksi. Koko sosialismihan juuri perustuu realistiseen (totuudenmukaiseen) käsitykseen ihmisluonnosta, sehän juuri käsittää ihmiset sellaisina, millaisia he todellisuudessa ovat. Jos ihmiset olisivat enkeleitä, ilman minkäänlaisia tarpeita tahi halujensa ja intohimojensa ehdottomia valtiaita, eivät olisi ahnaita, voittohimoisia, vaan oikeutta ja ihmisyyttä noudattavia, niin olisivat he kaikki tyyni onnellisia ja hyviä kapitalistisessakin luokkavaltiossa. Pääoma ei niin suhdattomasti käyttäisi työnhedelmiä omaksi voitokseen, hyvissä varoissa ellevät ylellisyydestään jonkun osan käyttäisivät vapaaehtoisesti poistaakseen kaikki puutteet, valtioiden eduskunnat ja liittovaltain neuvostot hyväksyisivät sosiaalidemokraattisen puolueen esittämät työväen suojelulait — jos nimittäin näiden korkea-arvoisten yhdyskuntain jäsenenä olisi pelkkiä enkeleitä, Gabrielejä, Rafaeleja, Mii-kaeleja ja minkänimisiä nuo muuten lienevätkään. Silloinpa meillä olisi jo aikoja sitten voimassa 8-tuntinen työpäivä ja kansainvälinen tehdaslainsäädäntö. Jos agaraarit (suuret maanomistajat) olisivat enkeleitä, eivät olisi he niin ahnaita korkeille viljatulleille ja jos hiiliparoonit, nuo suurten hiilikaivosten omistajat, olisivat enkeleitä, olisivat he jo aikoja sitte suostuneet kaivostyömiesten

vaatimuksiin. — Toiselta puolen: jospa köyhät sileesialaiset kankurit olisivat enkeleitä, tuntisivat he itsensä onnellisiksi, vaikkakin heidän elämänsä jo aikoja sitte ovat käyneet mahdollisimman kurjiksi; työmiehet voisivat, jos olisivat enkeleitä, ylen rasittavasta työstään ja niukoista palkoistaan huolimatta, itsensä ja omaisensa hyvästi elättää, lapsensa oivallisesti kehittää ja kasvattaa, tieteitä ja taiteita viljellä j. n. e. — Sokrates ja Spinoza olivat köyhyydestään huolimatta onnellisia ja siveellisiä ihmisiä; mutta edellinen eli muinaisessa Ateenassa aivan toisenlaisissa olosuhteissa kuin me nykyajan ihmiset, ja jälkimäinen eli naimattomana ja lapsettomana ja sortui tosiaan varsin nuorena keuhkotautiin!

Juuri siitä syystä, etteivät ihmiset ole enkeleitä, on yhteiskunnan sosialistiseksi järjestäminen tarpeellinen, jotta he voisivat olla onnellisia. Luokkavaltiossa kyllä viisaustieteilijät, siveyden opettajat, runoilijat ja papit jo vuosituhansia ovat saarnanneet ihmisille rauhallisuutta, oikeamielisyyttä, rakkautta ja muita hyviä avuja, vuosituhansien historian ja erittäinkin nykyhetken joka askeleella opettaessa meille rakkauden kaikki vaivannäöt turhiksi, ettei mikään uskonnollinen, siveydellinen, kaunokirjallinen kasvatus ja sivistys ihmisiä paranna, vaan että he, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, osottautuvat aivan yhtä paatuneen itsekkäiksi kuin he ikimuistoisista ajoista ovat olleet, aina ovat yhtä ahneita, vallanhimoisia j. n. e. Siveys- ja rakkaussaarnat eivät ylimalkaan tehoa enempää kuin pyhän Bernhardin saarna merenhirviöille. *) Miksi? Koska ihmiset yleensä eivät voi toisenlaisiksi muuttua, elleivät muutu olosuhteet, joissa he elävät; koska ihmiset eivät voi luontoansa toiseksi muodostaa, mutta heidän halunsa ja tekonsa muuttuvat paremmiksi, jos olosuhteet muodostuvat sellaisiksi, että kehnoihin haluihin ja tekoihin ei enää löydy yllykettä eikä aihetta.

Kumpi nyt käsittää ihmiset sellaisina, millaisia heidän pitäisi olla eivätkä ole: mekö vai hekö? —

*) Vanhan pyhäintarun kertomus, jota taidemaalari Böcklin on käyttänyt aiheena muutamaan tunnettuun maalaukseensa.

Vastustajaimme todisteet lyövät toisensa kuoliaaksi aivan kuin Jasonin rautapukuiset kreikkalaisessa tarussa. Toisaalta tehdään meitä vastaan syytöksiä materialismitamme, *) koska otamme laskuun välttämättömät aineelliset tarpeet — joiden olemassa-oloonhan olemme aivan syyttömät, koska emme ole olleet maailmaa luomassa — toisaalta taas sanotaan: tähän mielessänne kuvaillette ihmisiä aivan enkeleiksi! —

KAHDESTOISTA VÄITELMÄ.

Sosialismia voidaan vain suuressa mittakaavassa, suurella alalla toteuttaa.

Todistusperusteena sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän tarkoituksenmukaisuutta vastaan esitetään usein ne huonot, lyhytaikaiset tulokset, joihin ovat johtaneet yritykset sosialismia jossakin pienessä ihmisryhmässä käytännöllisesti toteuttaa (esim. Etienne Cabet'n Ikariaan viime vuosisadalla perustama jonkinlainen sosialistiskommunistiselle pohjalle rakennettu pienoisyhdyskunta).

Ken kuitenkin tarpeeksi ajattelee niitä tärkeitä kohtia, jotka »socialismin pähkinänkuoressa» erottavat suuressa mittakaavassa ajattelusta sosialistisesta yhteiskunnasta, hän on kohta käsittävä, että järkiperäinen sosialismi ei ole ahtaihin puitteihin sovellettavissa, että ainoastaan suuressa yhteiskuntaryhmässä ja sitä vastaavalla alalla

*) Väärinkäsityksen ehkäisemiseksi huomautamme, että yllätarkotetun „materialismin“ kanssa on meidän teорияamme sisältyvällä, erityisesti sosialistisella materialismilla (materialistisella historiankäsityksellä) aivan yhtä vähän yhteyttä kuin „tingeltangel Venuksella“ on yhteyttä Venus-nimisen iltatähden kanssa.

voi siitä olla puhetta, jonka tähden miniatyyri (pienois-) sosialismi, yhtä vähän kuin se sopii pelottavaksi esimerkiksi, yhtä vähän myöskään voi antaa kuvausta sosialismista itsestään; se antaa meille sosialismista aivan yhtä hämärän kuvan kuin puupiiirros Makartin maalauksesta, jonka arvohan juuri perustuu sen värytykseen. (Noiden koe-yhteiskuntain järjestysmuodossa ilmenevät puutteet jääkööt tässä huomioon ottamatta).

Jos socialiseeraus (yhteiskunnalliseksi tekeminen) yksin olisi kylliksi kaikkia tarvetavaroita riittävästi hankkimaan, olisi Robinson Crusoen ja Perjantain saarellaan pitänyt voida ilmoille luoda mitä oivallisista ja ihanista kulttuurielämästä. Miksi he eivät voineet sitä tehdä? Koska heillä molemmilla yksinään ei ollut tarpeellista tuotantoa varten kylliksi päitä ja käsiä. Mutta siinäkin, missä joku suurempi ihmisjoukko olisi sosialistisesti järjestetty, ei voitaisi saavuttaa päämäärää, jonka sosialismi itsellensä asettaa, ellei tämän yhteiskuntaryhmän haltuunsa ottama maa-ala myöskin antaisi kaikkia tuotantoon tarpeellisia raaka-aineita, metallit ja hiiletkin niihin luettuina. Mitä kykenevät miten suuret inhimilliset työvoimat tahansa aikaansaamaan, jos näiltä puuttuu rautaa ja hiiliä koneitten valmistamiseen ja käyttämiseen? Ja koneiden käyttäminenhan se kuitenkin pääasiallisesti on, joka sosialistisen yhteiskunnan niin tuntuvasti auttaa voittopuolelle kapitalistisesta, sepä juuri on, joka ylipäänsä vasta tekee järkipäisen sosialismin mahdolliseksi. Riittävät työvoimat ja riittävä ala raaka-aineiden hankkimiseen olisivat ehtoja ja edellytyksiä jonkun eristetyn sosialistisen yhteiskuntaryhmän menestymiselle; toinen mahdollisuus olisi, että sen pitäisi voida tuottaa vastaava liikamäärä tavaroita, joita muualle viemällä se saattaisi kapitalistisilta yhteiskuntaryhmiltä itselleen vaihtaa niitä tavaroita, joita ei oma maaperä voi antaa.

Me sanoimme »olisivat»; todellisuudessa saattaa sosiaalidemokraattinen yhteiskunta ajan pitkään vain kansainvälisenä olla mahdollinen, ainakin siinä mielessä, että siihen kuuluisivat kaikki sivistyskansakunnat.

Kehittyä, muodostua täytyy nykyisen yhteiskunnan sosialistiseksi, mutta minään uutisoliona, uutisluomuksena

ei voi se syntyä eikä menestyä, ei minäkään sosiaalisena raihnaisena inehmois-raukkana, jommoisia taru kertoo keinotekoisesti, kemiallisesti ilmoihin saatetun.

KOLMASTOISTA VÄITELMÄ.

Sosialismi ei riistä keneltäkään, vaan antaa jokaiselle. — Sosiaalinen kysymys ei ole pelkkä luokkakysymys, vaan kulttuurikysymys.

Nuo molemmat lauseet, jotka ovat tämän väitelmän otsakirjoitukseksi merkityt, ovat edellä esittämässämme jo riittävästi perustellut ja oikeiksi osotetut. Tässä vain tahtoisimme erästä toista puolta asiassa hieman valaista.

Ensinnäkin muuan kysymys nykyaikaisille raharuhinaille: Oletteko te tosiaankin onnellisia? — Vastatkoot tähän runoilijanne ja filosoofinne, nuo kunkin ajan hengen ilmaisijat, sen mielialan kuvastajat. Runous siis: nimittäkääpä minulle se runoseppä, jonka lauluista tuo sydämellinen sulo, tuo taivaallinen onnentunne helähtelee, tuo terveytymisen sielun nuorekkaan pirteä raikasmielisyys loistaa, joka laulut runoilijan sellaisen kuin Goethen tekee sielun ehtymättömäksi terveyslähteeksi, mielen karaisevaksi teräskylvyksi. Eikö koko nykyaikaisen runoilun läpi käy sairaaloinen piirre, eikö uusaikuisen runottaren posket terveyden ja virkeän verevyyden rusovärin sijasta hohda kitukuumeen hetkellistä hehkua, eikö se ole enemmän kuumetaudin polttavaa palavuutta kuin aito-runollista tulta, joka heidän mielikuvitustaan, kuvausvoimaansa tulistaa, eikö hermostunutta mielenkiihotusta ja keinotekoista intoilemista paljo enemmän kuin aurinkoista suloa, paratiisin ihanaa tunnelmaa, tuo kaikki mikä heidän kanteleistaan kajahtelee?

Eivätkö edelleen porvariston muotifilosoofeja ole juuri nuo inhottavan pessimismin (pahimman uskomuksen) aatteiden levittäjät, noiden tuhanharmaiden mieliteiden esittäjät, että elämä on onnettomuuksista suurin, että syntymätön on onnellisempi kuin olemassa-

olon rannalle huuhtoutunut, että »Nirvana» (olemassa-olematon) on »Sansaraa» (olevaa maailmaa) paremmaksi katsottava ja että »elämä on asia, joka ei edes korvaa kustannuksia, jotta tahtomme siitä poiskääntyisi», niin kuin Schopenhauer tylästi väittää.

Tuskinpa tuo tuntuu uskottavalta: Salaman nopeudella kiitävien pikajunien, valtamerihöyrylaivojen, puhelimen (telefoonin), merenalaisten sähkösanomayhteyksien aikoina, aikakaudella, joka sähköön ja höyryn avulla ylemmälle kymmenelle tuhannelle melkeinpä jo on toteuttanut sadun: pöytä, katappa itsesi, kodittuu rikkaan hienoston upeihin salonkeihin maailmankatsomus, joka onnen pitää pelkkänä taruna, toiveet ihmiskunnan ihanasta tulevaisuudesta katsoo lapsellisen mielikuvituksen luomiksi harhaluuloiksi, jotka toisissa vielä jaksavat eloon herättää ihmissydämen syvimpään kätkeytyvän kaihomielisen onnenkaipuun, mutta joita toiset vain kylmäverisesti naureskelevat ja pilkkaavat.

Oikeastaan ovat nuo tieteistelmät pohjaltaan ja perustukseltaan vain tuo vanha keski-aikainen juttu, että maailma on surunlaakso. Nyt tuo juttu tarjotaan ihmisille vain hieman toisennimellisiin puitteisiin puettuna: oltuansa ennen teologien oppien perusponsia, esiyyt se nykyään filosoofien oppiohjelmain pää-uskonkappa-leena. Tosiasia on kuitenkin, etteivät ylempät kymmenet tuhannet enemmän kuin heidän oppi-isänsäkään käytännössä sentään ota tuota pessimististä maailmankatsomustansa niinkään vakavalta kannalta, kuin heidän sanoistaan joskus ehkä erehtyisi luulemaan; joskin he sillä teoreettisesti keikailevat, käytännössä antavat he elämänhalunsa päästä täyteen valtaansa, ainakin niin kauan kuin heidän ruuansulatus- ja sukupuolielimensä kunnollisesti toimivat. Kuitenkaan ei olisi mahdollista, että pessimismi aikakautemme teoreettisenakaan filosofiana voittaisi suurempaa jalansijaa, ellei muuan kieli nykyaikaisten äänenantavain piirien sielussa olisi sen kanssa yhteensointuvaksi viritetty, ellei ylempien kymmentuhannen onnen tilinpäätös näyttäisi melkoista vajausta.

Ja tosiaankin, taloudellinen olemassa-olon taistelu on nykyaikana saanut sellaisen sävyn, että huutoon: vae

victis (voi voitettuja!) toiselta puolen yhtyy voimakas: vae victoribus (voi voitettuja!). Kapitalistit itse saavat yhä kipeämmin tuntea kapitalististen ruusujen okaita. Tuolla palkka-orjat, jotka kohtuuttoman kovassa työssä tuntevat Tantaluksen tuskia, kun eivät pääse osallisiksi niistä oivallisista tavaroista, joita he itse valmistavat, vaan saavat nääntyä suruun, puutteeseen ja hätään. Täällä taas kuumeinen, sammumaton voitonjano, mieletön ajometsästys tuloja tavoiteltaessa, kiihoittava, tuhoava kilpataistelu, herkeämätön mietiskely, pohtiminen, sureksiminen. miten haitallisista kilpailijoista selviytyä, mistä uusia myöntialueita tavaroilleen keksiä, maksukyvyttömäin velallisten tuottamat kiusat ja tappiot j. n. e. Suurliike, suurteollisuus on jo saavuttanut sellaisen laajuuden ja voiman, että se jo vie voiton kapitalisteista itsestään, kilpataistelu on käynyt niin kiivaaksi ja vaikeaksi, että yrittelijät siinä tuskin enää kykenevät pitämään puoliansa. Liikemiehen täytyy kokonaan antautua liikkeeseensä, jos mieli saada johdokseen yleissilmäys taistelukentästä, kaikki mahdolliset kauppasuhteet ja liike-olot ovat hänen ajoissa arvattavat ja lukuunotettavat, jos mieli tuossa raivoisassa taistelussa voittajaksi päästä; hänen täytyy ajatusvoimaansa ylenmäärin jännittää, persoonallisuutensa joka syyn ja solun asettaa mammonan palvelukseen, tuon kirotun kullanjalon toimeenpanemassa hurjassa ajometsästyksessä. Onko näin ollen ihme, että heikkohermoisuus saa yhä enemmän jalansijaa kapitalistisissa piireissä, että neurasenia (hermostuneisuus, hermojen kiihtymys ja hermotaudit yleensä) varsinaisesti mainitaan kapitalistien taudiksi, niinkuin keuhkotauti, tuberkuloosi on tunnettu köyhälistön tautina; onko ihme, että jokainen korkeampi pyrkimys, kaikki tieteen- ja taiteenharrastukset samoin kuin siveys-, kauno- ja taideaisti nääntyvät ja kuoleutuvat, että hengenviljelys, sivistys noissa piireissä vajoamistaan vajoaa näennäiseksi valhesivistykseksi, tuontapaiseksi sivistykseksi, jota jokaiselta tanssinopettajalta saat-
taa oppia. — Tuolla aineellinen hätä, täällä ihanteiden puutteen, henkisen köyhyden aiheuttama hätä. Sillä tuossa liikeasioiden hyörinässä ja pyörinässä, joka ihmi-

seltä vaatii koko hänen sydämensä ja sielunsa ja mielensä, ja joka harvoihin lepoetkiinkin varjonsa heittää, täytyy jalompien henkisten kykyjen tuhoutua, kaunoistin turmeltua, sydämen ja mielen nääntyä ja ylipäänsä kaikkien ihanteellisten, henkisten taipumusten ja harrastusten perikatoon joutua, koska tämä »kaikkien sota kaikkia vastaan», jossa voittajaksi pääsee se, joka häikäilemättä osaa käyttää kaikki mahdolliset keinot vastustajainsa tuhoamiseen, juuri edellyttää ihmisluonteen alimpien viettien mahdollisimman täydellistä kehitystä. Tässä taistelussa väikkyä suurteollisuuden harjoittajain harteilla alituisten liikepulien Damokleen-miekka, noiden tuhoavien liikepulien, jotka jo niin monet heistä ylellisyyden Olymposta ovat köyhälistön kurjaan helvettiin säälimättä syösseet. Ja nekin harvat, jotka persoonallisuutensa jalommat puolet, paremman itsensä ovat saaneet tuosta tuhosta varjelluksi, saavat kuitenkin aviopuolisoiksi, isiksi tai appivanhemmiksi kerran ehkä joutuessaan, syvästi kärsiä tuosta ihanteellisuuden yleisestä vararikosta. Tahotoisinpa tuntea sen, joka ei olisi haikeasti huokaillut tuota tai tätä äyllistä, esteettistä, siveydellistä jopa taloudellistakin virhettä, puutetta, joita hän surukseen on saanut vaimossaan, pojissaan ja tyttärissään, vävyissään ja miniöissään havaita ja joka kaikki on ilmeisessä syy yhteydessä yhteiskunnallisten olosuhteiden kanssa. Eivät kauniit huvilat, eivät hienot ajokalut jalorotuisine hevosineen, eivät osterit, samppanjat ja muut kalliit tuontitavarat, eivätpä vielä ylellisemmät ja kallisarvoisemmatkaan tavarat yksistään kykene ihmissydämen sisimpää onnelliseksi tekemään; aineelliset nautinnot pian käyvät mauttomiksi jopa vastenmielisiksi, elleivät ihmisen ajatukset, tunteet ja tahto ole sopusointuisasti kehittyneet totuuden, hyvyyden ja kauneuden yleviä ihanteita pyhinä pitämään, elleivät nuo ihanteet ole hänen pyrkimyksiänsä jalostamassa, häntä vakavaan, tosihyödylliseen toimintaan ohjaamassa. Ei myöskään rikkaus, joka on kansan syvien rivien köyhyyden kustannuksella hankittu, saata todenperäisesti onnelliseksi tehdä niitä, joiden omantunnon ääntä tuo hillitön voitontavoittelu ei vielä ole syvimpään uneen viihdyttänyt, tyystin tukahuttanut. Paraimpia herk-

kuja ylellisyyden pöydällä Harpyiat *) tahrivat, jos ylt'ympärillä ovat hätä ja kurjuus irvistelemässä.

Höyrykoneen käytäntöön tultua on tuotantotapa astunut uuteen ajanvaiheeseen, joka taloudellisen individualismin (yksilöisyysopin) kanssa on mitä räikeimmässä ristiriidassa. Senpä vuoksi ammottaakin niin syvä juopa kahden yhteiskuntaryhmän, omistavan luokan ja köyhälistön välillä; siksipä käykin kulttuurielämässämme pitkin matkaa rinnakkain jalomaineista, kunnianmuistoista — ja surkeutta, valitettavaa kurjuutta; siksipä tieteiden ja tekniikan valtavaa edistystä seuraa yleisen onnellisuuden melkoinen vähentyminen, sivistyksemme on noiden tarttuma-aineiden läpeensä saastuttama, jotka jokaista hajaantumista seuraavat. Että se todella on hajaantumistilassa, josta uusi (ja entistä ehompi) yhteiskuntamuoto on syntyvä, kukapa on niin sokea, että sen kieltäisi?

Pessimismi on kapitalistisen maailmanjärjestyksen »tajuuton», itsetiedoton vararikonjulistus.

Mutta tuo uusi, sijalle astuva yhteiskunta on juuri sosialistinen. Se luo sopusoinnun noiden kahden myötävaikuttajan, tuotantotavan ja yhteiskunnallisen järjestysmuodon välille, se poistaa tuotantovälineiden yksityisomistuksen synnyttämät ja ylläpitämät luokkaeroitukset, se sovittaa yhteiskunnalliset ristiriidat ja perustaa järjestyksen ihmismaailmaan, antaa taloudellisen sekasorron tilalle astua sopusointuisen järjestyksen maailman, alustaa tosikulttuurin ja kaikenpuolisen todellisen onnen aikakauden.

Mitä kirkko nimittää *pelastukseksi*, *lunastukseksi*, sitä merkitsee sosialismi — ei ainoastaan kansan syville riveille, vaan kaikille yhteiskuntaluokille.

Ja koska ihmistyyppi, ihmisperikuva sellaisessa yhteiskunnassa luonnonmukaisesti sekä ruumiillisesti että henkisesti jalommaksi kehittyy — niinkuin jo tähänastikin on ollut asianlaita, vaikkakin kehitys on käynyt niin äärettömän hitaasti — niin ei ole Nietzschen »yli-ihminen» enää mikään utuinen haavekuva.

*) Tarunomaisia petolintuja, jotka Argonauttien retkeen osaaotavien Kolkkiseen purjehtiessa heidän ruokansa likasivat.

Loppusananen.

Sosialidemokratia, jonka historianfilosofian pohjana on kehityksen periaate, tuntee ja tunnustaa täysin kapitalismin samoinkuin yleisesti luokkavaltion huomattavan sivistyshistoriallisen merkityksen, niinkuin jo aikaisemmin tässäkin kirjassessa on osotettu. Herkeämättömän yhtäjaksoinen kehitys, alituiset edistysaskeleet kuitenkin aiheuttavat, että yhteiskuntamuoto, joka jonkun ajan oli suhteellisesti paras, koska se eniten vastasi kulloinkin vallitsevaa tuotantotapaa, tämän tuotantotavan yhäti täydellisemmäksi kehittyessä ennen pitkää osottautuu vanhentuneeksi, hyvätyö kääntyy lopulta vaivaksi ja vit-saukseksi, jonka vuoksi kehityksen laki ennemmin tai myöhemmin vaatii tuon vanhentuneen yhteiskuntamuodon väistymään antaakseen tilaa uudelle, joka uutta kehitystastetta paremmin vastaa. Täysikasvuiselle miehelle ovat hänen poikaiset vaatteensa liian ahtaat, ne ratkeavat joka saumasta, hänelle on tehtävä uusi puku uuden mitan mukaan; niinpä myöskin pienen käsiteollisuuden alkeelliselta asteelta vähitellen kehittynyt, suurliikkeeksi, suurteollisuudeksi paisunut nykyaikainen tuotanto ei enää sovi ahdasrajaisen individualismin poikavaatteisiin; sosialismi yksin on sille sopiva, sitä vastaava yhteiskuntamuoto.

»Niin kauvan kuin inhimillinen työ vielä oli niin vähän tuottavaa, että yli välttämättömien elatusaineiden jäi vain vähäinen liikamäärä, olivat tuotantovoimain lisääntyminen, liikenteen laajentuminen, valtion ja oikeuden kehittyminen, tieteen ja taiteen perustaminen mahdollisia vain lisätyn, kehittyneemmän työnjaon avulla, jonka perustuksena oli oleva tuo suuri työnjako, mikä oli olemassa yksinkertaisella käsityöllä itsensä elättävien, lukuisain kansanainesten ja työtä johtavien, kauppaa harjoittavien, valtio-asioita hoitavien ja myöhempinä aikoina taiteita ja tieteitä viljelevien, harvalukuisten etuoikeutettujen välillä . . . Niin kauvan kun todellakin työtä tekevän väestön täytyi välttämättömään työhönsä niin tarkkaan aikansa kuluttaa, ettei se ollenkaan ennättänyt huolta

pitämään yhteiskunnan yhteisistä asioista (työnjohdosta, valtio- ja oikeusasioista, taiteesta, tieteestä j. n. e.), niin kauvan täytyi myöskin aina olla olemassa erityinen luokka, joka varsinaisesta työstä vapautettuna näitä asioita hoiti . . . Vasta suurteollisuuden kautta saavutettu suunnaton työvoimain lisäys teki mahdolliseksi jakaa työ poikkeuksetta kaikille yhteiskunnan jäsenille ja siten jokaisen työajan niin rajoittamaan, että kullekin jäi riittävästi vapaata aikaa voidaksensa ottaa osaa yhteiskunnan yleisiin asioihin, niin tiedollisiin kuin käytöllisiinkin. Vasta nyt on siis jokainen hallitseva ja muiden työstä hyötyvä luokka tarpeeton, vasta nyt tulee se empimättä poistettavaksi.» Näin F. Engels *) eräässä Dühringiä vastaan väittelevässä kirjassaan.

Samasta kirjasta voi myöskin havaita, ettei sosialismi suinkaan ole »vain nerokkaiden päiden keksintöjä». Keinot yhteiskunnallisten epäkohtien poistamiseksi eivät ole kukaties noin vain »omasta päästä» keksittävässä, vaan ovat »pään» s. o. itsenäisen tutkistelun ja ajattelun avulla tuotannossa ilmenevistä aineellisista tosiasioista ilmisaatettavat. Ennenkuin kapitalistinen tuotantotapa tuli vallitsevaksi, esiytyi tuotanto yleisesti pienliikkeiden, pieniteollisuuden, pienviljelyksen muodossa, jonka pohjana oli periaate, että työntekijä oli tuotantovälineidensä yksityisomistaja. Työvälineet — maa, maanviljelyskalut, työhuoneet, käsityöläisen työaseet — olivat vain yksityiskäyttöä varten arvatut ja valmistetut ja olivatkin siis tietenkin vähäpätöiset, kääpiömäiset, rajoitetut. Mutta ne kuuluivatkin juuri senvuoksi säännöllisesti tuottajille itselleen. Näiden hajanaisten, ähdaspiiristen tuotantoneuvojen keskittäminen, laajemmalle alalle soveltaminen, niiden nykyaikaisiksi mahtaviksi tuotantokeinoiksi muodostaminen oli juuri se historiallinen tehtävä, mikä kapitalistisella tuotantotavalla ja sen vaalijalla, porvaristolla, on ollut suoritettavana. Miten se tämän työn noilla kolmella asteella, yksinkertaisen ko-operatsioonin (yhteistoinnin), tehdasteollisuuden ja suurteollisuuden asteilla

*) Friedrich Engels, synt. 1827, kuoli 1895, yhteiskuntatutkija, kuuluisan Karl Marx'in läheisin ystävä ja työtoveri.

historiallisesti on loppuun suorittanut, sen on Karl Marx Kapital-teoksensa IV:ssä osastossa seikkaperäisesti kuvaillut. Mutta porvaristo, niinkuin äskenmainitussa teoksessa myöskin on esitetty, ei voinut noita rajoitettuja tuotantovälineitä nykyajan valtaviksi tuotantovoimiksi muuttaa, muuttamatta niitä yksityishenkilöiden omistamista tuotantovälineistä yhteiskunnallisiksi, joita vain suurempi ihmisten yhteys saattoi käyttää. Rukin, käsikangaspuiden, sepän takovasaran sijalle astui kehruukone, koneelliset kangaspuut, höyryvasara; yksityistyöhuoneen tilalle tuli satojen jopa tuhansien yksilöiden yhteistyökentelyä hallitseva tehdas. Ja samoinkuin tuotantovälineet, muuttui tuotanto itsekkin yksityistoimintojen muodostamasta sarjasta sarjaksi yhteiskunnallisia toimia ja tuotteet muuttuivat yksityisten valmistamista yhteiskunnallisiksi. Lanka, kangas, metallitavarat, jotka nyt tehtaasta kauppaan lasketaan, olivat monien työntekijän suorittaman työn yhteinen tulos, olivat järjestään täytyneet käydä kunkin työntekijän käsissä, ennenkuin valmistuivat. Ei voinut kukaan noista työmiehistä sanoa: »tuo on minun valmistamani, tuo on minun käsieni tuote».

Näemme: kapitalistinen tuotantotapa semmoisenaan on melko pitkä askel sosialistiseen, se on sosialismin historiallinen esi-aste. Semmoisia ovat myöskin nuo erinimisinä esiintyvät, suurliikkeiden, suurteollisuuden harjoittajain keskenänsä muodostamat, huonoon huutoon joutuneet sopimukset, liitot, renkaat, jättiläisliitot (kartellit, trustit), jotka kaikki vaikuttavat erittäin turmiollisesti, koska ne keinotekoisesti korottavat hintoja; sen vuoksi niitä porvarillinen jokapäiväisyyden-ihminen kiioaa, kun taas sosialistin teroittunut silmä niissä näkee sosialistisen yhteiskuntajärjestyksen oraita, väliasteita. Sosialistinen yhteiskuntajärjestys on yleinen, yleisesti hyvää vaikuttava kartelli, joka kaikki muut kartellit, nuo yleisvahingolliset, itseensä nielaisee, niinkuin Bellamy kirjassaan »Vuonna 2000» sattuvasti on esittänyt.

Ihmiskunta oli muinoin Irus (eräs Homeeroksessa esiintyvä kerjäläinen), nyt on se Kroisos (muinaisaikainen upporikas kuningas), se oli kerran köyhä raukka, nyt taas on yhteiskunnan rikkaus suunnattoman suuri, joten

kaikki ihmiset nykyään kohtuullisella työllä kyllä voisivat saada itselleen varsin hyvän toimeentulon. Jos joku tänään vielä todella esittää, että nykyinen luokkavaltio kaikkine räikeine ristiriitoinen, kaikkine taivaaseenhuutavine aineellisine ja aatteellisine kurjuuksineen ja kärsimyksineen olisi ikuisiin aikoihin pystyssä pidettävä, ei saata sellaisia mielipiteitä muuksi kuin sulaksi mielettömyydeksi leimata. Luokkavaltion puolustajiin sopii sattuvasti tuo Faust'in puhe eläimestä, jota »häijy haltija kuljetti ympäri piirissä ja jokapuolella oli lihava, vihreä laidun».

»Ajalla on pyhittävä voima, mikä on vanhuuttaan harmaata, se on hänelle jumalaista», tusinaihmiselle nimittäin, (luokkavaltio-ihmisen perikuvalle, jota Schopenhauer on kutsunut »luonnon tehdastavaroiksi») jonka äly avautuu ajattelemaan, perusteita tutkimaan vasta silloin, kun hätä jo rupeaa aivan hengelle käymään; sillä halut ja taipumukset ovat tavallisessa ihmisessä vahvemmat kuin äly ja ymmärrys; järki on tahdon akkavallan alaisena. Vasta silloin kun he itse jo ovat pahimmassa pulmassa, kun rautainen, järkkymätön »täytyy» lausuu komentosanansa, vasta kun tuntevat jonkun väkevämmän voiman itseänsä töytäisevän, vasta silloin avaavat tämän-
tapaiset ihmiset käsityskykynsä huokokset ja paksupäinen itsepäisyys lopulta antautuu järjen puhetta kuulemaan, järki pääsee nyt heitä sitä paremmin valaisemaan, koska mielenliikutus, tunteet ja terve vaistokin jo on ruvennut uuden aatteen puolesta puhumaan.

Mutta niiden, jotka ovat alttiita tiedon opetuksia ja vaikutuksia vastaanottamaan, on sosialismiin nähden, jos he sitä vakavuudella ja totuutta harrastaen lähestyvät, käyvä aivan kuin kävi Bileamin, jonka Moabilaisten kuningas oli palkannut Israelin kansaa kiroamaan. Mutta kun tämä pakanallinen profeetta loi silmänsä kansaa katsomaan, muuttuikin hänen suussaan kirous — siunaukseksi. Miltä kohdalta, miltä näkökannalta hän leiriä silmäsiikään, kaikkialta näytti se hänestä siunausta, vaan ei suinkaan kirousta ansaitsevalta.

Oikaisuja.

Sen johdosta että suomentajalla ei ole ollut tilaisuutta lukea korrehtuurin alkupuolta, on kirjaseen, ikävä kyllä, pujahtanut joukko painovirheitä, joista muutamat ovat erehdyttäviäkin. Haitallisimmat virheet ovat alempana oikaistuina, ja pyydetään lukijan ne suosiollisesti huomionsa ottamaan.

sivu	rivi	tekstissä on:	pitää olla:
4	18	selvitetään	sekotetaan
5	12	josta	jotka
8	4	jalalle ja maulle sopivat	jalkaan sopivat ja kunkin maun mukaiset
9	4	pakkotyöläisillä	palkkityöläisillä
9	12	kasarmeihin	basareihin
10	8	kapitalistit	kapitalisti
10	34	aiheuttanut	antanut aihetta
11	20	käyttövoimat	voimat
13	8	useampia	upeimpia
15	7	alalla	alalle
16	3	socialisuus	socialismi
17	9	(alh.) muuttoesineitä	muisto-esineitä
18	10	(alh.) veronsa	tulonsa
22	5	(alh.) asioita	asiata
23	11	(alh.) kuva	kuvaa
25	5	(alh.) yleisesti tun- nettuja	yleisesti sekä tunnettuja
26	10	millä	miksi
29	5	(alh.) jonka	joka
31	4	väittää	leimata
32	15	(alh.) falanstareissa	falanstereissa
32	4	(alh.) pidätettyjä	pidättyviä
32	1	(alh.) neitosten	keijukaisten

Sisällysluettelo.

	Siv.
Alkulause	3
Ensimmäinen väitelämä.	
Sosialismin olemus	7
Toinen väitelämä.	
Sosialismi ei ole sama kuin valtion yksinoikeus	15
Kolmas väitelämä.	
Sosialismi ei tahdo poistaa omaisuutta	17
Neljäs väitelämä.	
Sosialismi ei tahdo tehdä kaikkea yhdenmukaiseksi	19
Viides väitelämä.	
Sosialismi ei tahdo hävittää uskontoa	20
Kuudes väitelämä.	
Sosialismi ei tahdo poistaa avioliittoa eikä asettaa sijalle vapaata rakkautta	23
Seitsemäs väitelämä.	
Sosialismi ei tahdo mukavuutta vähentää vaan päinvastoin sitä melkoisesti lisätä ja yleistää	27
Kahdeksas väitelämä.	
Sosialismi on taiteiden tehokkain edistäjä	33

Yhdeksäs väitelämä.

	Siv.
Sosialismi ei rajoita yksilön vapautta, vaan päinvastoin lisää sitä joka suhteessa	34

Kymmenes väitelämä.

Sosialismi ei lamauta toimintahalua eikä keksintöintoa, vaan päinvastoin elähyttää kumpaistakin suurimmassa määrässä	40
--	----

Yhdestoista väitelämä.

Sosialismi käsittää yksilöt semmoisina kuin ovat, eikä sem- moisina kuin heidän pitäisi olla	49
---	----

Kahdestoista väitelämä.

Sosialismi voidaan toteuttaa vaan suuressa mittakaavassa, suu- rella alalla	51
--	----

Kolmastoista väitelämä.

Sosialismi ei riistä keltään, vaan antaa jokaiselle. — Sosia- linen kysymys ei ole ainoastaan luokkakysymys, vaan kulttuurikysymys	53
--	----

Loppusananen	58
-------------------------------	----
